

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การอ่าน
3. การอ่านจับใจความ
4. เทคนิคการใช้คำถาม
5. การใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom)
6. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
7. ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความโดยการใช้คำถาม

ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

8. คณิตศาสตร์
9. ความพึงพอใจ
10. บริบทโรงเรียนบ้านไคร่นุ่น
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

11.1 งานวิจัยในประเทศ

11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

12. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สำหรับสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมี 5 สาระ ดังนี้

สาระการเรียนรู้

สาระที่ 1 : การอ่าน

สาระที่ 2 : การเขียน

สาระที่ 3 : การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 : หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 : วรรณคดี และวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาระการอ่าน โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด ไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

1. สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น เข้าใจความหมายของคำ สำนวนโวหาร การบรรยาย การพรรณนา การเปรียบเทียบ การใช้บริบท เข้าใจความหมายของถ้อยคำ สำนวน และเนื้อเรื่อง และใช้แหล่งเรียนรู้พัฒนาความสามารถการอ่าน
2. สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ตีความ สรุปความหา คำสำคัญในเรื่องที่อ่านและใช้แผนภาพ โครงเรื่องหรือแผนภาพความคิดพัฒนาความสามารถการอ่าน นำความรู้ความคิดจากการอ่าน ไปใช้แก้ปัญหา ตัดสิน คาดการณ์ และใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตน การตรวจสอบความรู้และค้นหาเพิ่มเติม
3. สามารถอ่านในใจและอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้คล่องและรวดเร็วถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์และอักขรวิธีและจำบทร้อยกรองที่มีคุณค่าทางความคิดและความงดงามทางภาษา สามารถอธิบายความหมายและคุณค่า นำไปใช้อ้างอิง เลือกอ่านหนังสือ สารสนเทศทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามจุดประสงค์อย่างกว้างขวาง มีมารยาทการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน

คุณภาพผู้เรียน

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ได้มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน
2. มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว

กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

3. พูดยุคแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดูตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดยุคตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดยุครายงานหรือประเด็นสั้นๆ จากเรื่องที่ฟัง การดู การสนทนา และพุด โนม์น้ำว ได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพุด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ จำนวน คำพ้องและสุภาพนิต รู้และเข้าใจ ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพ ได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทหรือย่อกรองประเภทกลอนสี่กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

5. เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง	1. การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง ประกอบด้วย
2. อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความที่เป็นโวหาร	1.1 คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ 1 2 3 4 1.2 คำที่มีอักษรนำ 1 2 3 4 5 6 1.3 คำที่มีตัวการ์นต์ 1 2 1.4 คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 1 2 1.5 อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน 1 2 3 4 1.6 วัน เดือน ปีแบบไทย 1.7 ข้อความที่เป็นโวหารต่างๆ 1 2 3 4 5 1.8 จำนวนเปรียบเทียบ 1 2 3 4

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
3. อ่านเรื่องสั้น ๆ อย่างหลากหลาย โดยจับเวลาแล้วถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน	2. การอ่านบทหรือกรองเป็นทำนองเสนาะ 1. การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น 1.1 เรื่องสั้น ๆ 1.2 นิทานและเพลงพื้นบ้าน
4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน	1.3 บทความ 1.4 พระบรมราโชวาท 1.5 สารคดี
5. อธิบายการนำความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต	1.6 เรื่องสั้น 1.7 งานเขียนประเภทโน้มน้าว 1.8 บทโฆษณา
6. อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อเสนอแนะ และปฏิบัติตาม	1.9 ข่าว และเหตุการณ์สำคัญ 2. การอ่านเร็ว 1 2 3
7. อธิบายความหมายของข้อมูล จากการอ่านแผนผัง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ	1. การอ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อเสนอแนะ และปฏิบัติตาม 1.1 การใช้พจนานุกรม 1.2 การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคม 1 1.3 ข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน และการใช้สถานที่สาธารณะในชุมชนและท้องถิ่น 1 2 3
8. อ่านหนังสือตามความสนใจ และอธิบายคุณค่าที่ได้รับ	1. การอ่านข้อมูลจากแผนผัง แผนที่ แผนภูมิ และกราฟ
9. มีมารยาทในการอ่าน	1. การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น 1.1 หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย 1.2 หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน 1. มารยาทในการอ่าน 1 2

สรุป หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือก ตัวชี้วัดที่ 3 สาระการเรียนรู้แกนกลาง ข้อที่ 1 การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีนิสัยรักการอ่าน

การอ่าน

การอ่านเป็นทักษะสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพราะการอ่านจะนำไปสู่การเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและยังนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งขอกกล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอ่านดังนี้

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญ เป็นทักษะที่มนุษย์ใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการอ่านดังนี้

อาเบล และเฮ็ดเวอร์ (Albert and Edward. 1987 : 22 ; อ้างถึงใน กล้า พิมพ่วงศ์. 2543 : 9) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การได้มาซึ่งความหมายที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง การรับสัญญาณที่เป็นเครื่องหมายทางภาษาของผู้เขียนและความรู้พื้นฐานของผู้อ่าน

ฮาร์พ และ บีแวร์ (Harp and Brewere. 1996 : 88 ; อ้างถึงใน กล้า พิมพ่วงศ์. 2543 : 9) กล่าวว่า การอ่าน เป็นผลของกระบวนการสร้างความหมาย โดยการผสมผสานระหว่างความมุ่งหมายของผู้เขียนและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

แลฟ และฟูด (D .Lapp and J. Flood. 1992 : 567-571 ; อ้างถึงใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2539 : 2) ได้ให้คำจำกัดความของการอ่านว่า เป็นกระบวนการที่ผู้อ่านแปลความ คำสัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษรให้เข้าใจขั้นตอนของกระบวนการมี 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การรับรู้ตัวอักษร คำ ประโยค และข้อความ

ระดับที่ 2 การแปลความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

ระดับที่ 3 การทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้ใหม่ โดยใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมช่วยในการตัดสินใจ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 2) กล่าวว่า การอ่านมีความหมายหลายอย่างขึ้นอยู่กับผู้สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ความหมายอย่างไร นักการศึกษาจะพิจารณาความหมายของการอ่านด้านการเรียนการสอนของครู ส่วนนักจิตวิทยาจะพิจารณาถึงความพร้อม การรับรู้ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน และนักภาษาศาสตร์จะพิจารณาการอ่านเกี่ยวกับตัวอักษร คำ ประโยค และข้อความ ด้วยเหตุนี้ครูภาษาไทยจึงควรพิจารณา การอ่าน หลายด้านเพื่อประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะกับนักเรียน

ราชบัณฑิตยสถาน (2539 : 941) ได้ให้ความหมายการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึงว่า ตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความหมายจากตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูให้เข้าใจ

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 24) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การแปลสัญลักษณ์ที่เขียนหรือพิมพ์ให้มีความหมายออกมา สัญลักษณ์ในภาษาไทย คือ คำ ข้อความ จึงเป็นเรื่องสำคัญมากในการสอนอ่านเพื่อให้นักเรียนจะได้เข้าใจความหมายและนำไปใช้ในการฟัง พูด และการเขียน ได้อย่างถูกต้อง

โดยสรุป การอ่าน หมายถึง กระบวนการที่ผู้อ่านแปลความ คำ สัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษรพิมพ์หรือเขียนออกมาให้เข้าใจ ซึ่งเป็นผลของกระบวนการสร้างความหมายโดยผสมผสานกันระหว่าง ความมุ่งหมายของผู้เขียนและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

2. จุดมุ่งหมายการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน ย่อมแตกต่างกันไปในทุกครั้งที่อ่าน ซึ่งการอ่านครั้งหนึ่ง ๆ อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังนี้

วัฒนา ศักขมาตย์ (2544 : 88) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการอ่านหลายประการดังนี้

1. อ่านเพื่อต้องการศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ
3. อ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจ
4. อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น
5. อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ
6. อ่านเพื่อวิจารณ์
7. อ่านเพื่อความบันเทิง

พนิตนันท์ บุญพามี (2542 : 11-12) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่าน 5 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ เหมาะสำหรับผู้รักความก้าวหน้าและเป็นการส่งเสริมผู้อ่านให้มีความรอบรู้ในเรื่องตนสนใจ ซึ่งมีจุดประสงค์ 5 ประการ ได้แก่

1.1 เพื่อหาคำตอบในเรื่องที่ต้องการหรือเรื่องที่ยังมีข้อสงสัย และเป็นปัญหา
ข้อใจ

1.2 เพื่อศึกษาหาความรู้ โดยละเอียดหรือโดยย่อ

1.3 เพื่อรับรู้ข่าวสาร ข้อเท็จจริง เพื่อให้ทราบและเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน

1.4 เพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทั่วไปและความรู้ใน

สาขาวิชาชีพต่าง ๆ

1.5 เพื่อรวบรวมข้อมูลมาทำรายงานหรือทำวิจัยเผยแพร่ในหมู่นักวิชาการอันจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

2. อ่านเพื่อเกิดความคิด ความคิดของคนจะเจริญงอกงามได้ต้องอาศัย การกระตุ้นเตือนให้ใฝ่คิด การมองเห็นรอบด้าน ช่วยให้มีทรรศนะกว้างขวางขึ้น ช่วยให้การแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจได้ดี มีข้อบกพร่องน้อย

3. การอ่านเพื่อเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ เป็นการจัดลำดับชั้นแนวคิดของผู้เขียนพร้อมทั้งพิจารณาหาเหตุผล และแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้นมา ขณะเดียวกันก็เป็นชนวนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้อ่านด้วย

4. อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านเพื่อการพักผ่อน คลายความเครียดจากงานประจำ ในบางครั้งก็อ่านเพื่อฆ่าเวลาหรือใช้เวลาให้หมดไป มักเป็นจุดมุ่งหมายของอ่านหนังสือประเภทร้อยกรอง นวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน บทละคร เป็นต้น ซึ่งงานเขียนเหล่านี้มีคุณค่าต่อการพัฒนาความรู้สึก พัฒนาอารมณ์ ตลอดจนความสะอาดใจในระดับต่าง ๆ

5. อ่านเพื่อปรับบุคลิกภาพ การอ่านสามารถพัฒนาความรู้ สติปัญญา ความคิดและทัศนคติได้ดี โดยเฉพาะการอ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ ผู้รักการอ่านจะเป็นคนทันสมัย มีความรู้กว้างขวาง นำคบหาสมาคม เพราะมีข่าวสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546 : 90-92) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการ ให้ความรู้ของตนเองเจริญงอกงามขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่าง ๆ การอ่านจึงเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาการแขนงต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อรู้ความเป็นไปในโลกสถานที่ที่ห่างไกล คนที่แปลกเผ่าแปลกพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ต่างออกไป เพื่อเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตนและเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่บทความ บทวิจารณ์ วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับชั้นแนวความคิดของผู้เขียน พิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้น เป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. อ่านเพื่อความบันเทิง สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่เนื้อหาสาระไม่เป็น

วิชาการนัก จะช่วยให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับความรู้ ความคิด ได้มีความสุขกับความไพเราะของภาษา ได้หัวเราะ ได้สนุก เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ดีเครียด

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติ คือ ต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การมีหน้ามีตาความนับถือในสังคม ต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะสมปรารถนาทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ได้ การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์นี้ เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชยวิธีอื่น ผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตน เพื่อสร้างบุคลิกภาพ ขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่ หางานอดิเรกใหม่ ๆ เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิดหรือข้อเสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล เพื่อแสดงความคิดเห็น คัดค้านเพื่อสนองอารมณ์บางอย่างในขณะนั้น หรือสร้างอารมณ์ที่ต้องการ บางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่ แนวทางใหม่ เพื่อเข้าใจตนเอง และปรับตัวให้เข้ากับวิธีการดำรงชีวิต

สมพร จารุณี (2549 : 46-62) กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการอ่านว่า การตั้งคำถามแบบเปิดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นวิธีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านที่ดี เวลาอ่านเรื่องอะไรก็ตามควรพยายามแปลงหัวเรื่องเป็นคำถามให้คิดเป็นนิสัย บางคนอาจเขียนคำถามไว้ข้าง ๆ หัวข้อเรื่อง การตั้งคำถามก่อนการอ่านในลักษณะเช่นนี้ช่วยให้เรามีจุดมุ่งหมายในการอ่าน

บัซซ และ ฮูเบอร์ (Bush and Hubner. 1956 : 21-29 ; อ้างถึงใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2539 : 2) กล่าวว่า การอ่านแต่ละครั้งผู้อ่านมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งแต่ละคนจะมีเหมือนกัน ดังนี้

1. ตอบสนองอารมณ์ที่ผู้อ่านพอใจ เช่น รัก ชอบ โกรธ เสียใจ และดีใจ
 2. ช่วยให้อุปโภคความต้องการในชีวิตประจำวันเพราะการอ่านจะช่วยชดเชยอารมณ์ที่ขาดหายไปและช่วยตอบสนองความต้องการ ในส่วนของอารมณ์หรือความรู้สึกที่ต้องการ
 3. ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยแนวทางจากเรื่องที่อ่าน
 4. ส่งเสริมให้มีความกระตือรือร้นในการอ่านเรื่องอื่น ๆ เพิ่มขึ้น
 5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 6. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสมอง
 9. ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถใช้ประกอบการเรียนวิชาอื่น
 10. รู้จักสถานที่ที่ไม่สามารถเดินทางไปเยือน แต่สามารถหาประสบการณ์ได้จาก
- จากการอ่าน
11. มีความคิดเป็นอิสระในการเลือกเรื่องที่อ่าน

12. มีความเฉลียวฉลาด โดยอาศัยความรู้และแนวคิดจากการอ่านไปสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้

13. เป็นการใช้เวลาพักผ่อน

14. ช่วยให้เกิดความสนใจเรื่องใหม่ ๆ

15. ส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่าน จากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

16. เป็นการฝึกให้มีระดับความคิดสูงขึ้น

17. เปิดเผยความลึกซึ้งในเรื่องราวบางอย่างที่ผู้อ่านยังไม่เคยรู้มาก่อน

19. ช่วยให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น

20. ช่วยให้มีความคิดแตกฉานมากขึ้น

21. ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

22. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเรื่องส่วนตัว

23. ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน

24. ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ

25. พัฒนาคุณค่าทางสังคม โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปใช้ประโยชน์ให้กว้างขวางขึ้น

26. ช่วยผู้อ่านมีหูตากว้างไกลมากยิ่งขึ้น

โดยสรุป จากจุดมุ่งหมายของการอ่านที่กล่าวมา ทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะย่อมมีบทบาทสำคัญสำหรับใช้กำหนดแนวทางของการอ่านในปัจจุบัน การรู้จักเลือกให้เหมาะสมกับเวลา โอกาส และลักษณะของนักเรียนแต่ละคน ก็จะช่วยให้การอ่านประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

3. ประเภทของการอ่าน

การแบ่งประเภทการอ่านจะช่วยให้ครูผู้สอนตระหนักถึงขอบข่ายการสอนอ่านได้เป็นอย่างดี นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์หลายท่านได้แบ่งประเภทของการอ่าน ดังนี้

วีริช วิทยุฒิ (2538 : 348) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียง เป็นกระบวนการต่อเนื่องระหว่างสายตา สมอง และการเปล่งเสียงออกทางช่องปาก นั่นคือสายตาจะต้องจับจ้องตัวอักษรและเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เขียนไว้แล้ว สมองจะประมวลให้เป็นถ้อยคำ จากนั้นจึงเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำที่สมบูรณ์ การอ่านออกเสียงจะต้องเกี่ยวข้องกับผู้ฟังด้วย เพราะเป็นวิธีสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจกันได้อย่างหนึ่ง สิ่งที่

ผู้อ่านต้องกระทำคือ อ่านสาระเดิมที่ผู้เขียนไว้แล้ว ถ่ายทอดไปสู่ผู้ฟัง โดยจะต้องรักษาสาระเดิมไว้ให้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

2. การอ่านในใจ เป็นลักษณะการอ่านที่ไม่ออกเสียง และไม่ใช่วิธีช่วยเหลือในการออกเสียงเคลื่อนไหว คงใช้เฉพาะเพียงสายตากวาดไปบนตัวหนังสือ ตารับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตาไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำ ตีความหมายต่าง ๆ

วรรณิ โสมประยูร (2539 : 126-127) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การอ่านออกเสียง แบ่งเป็น 3 แบบ คือ
 - 1.1 การอ่านร้อยแก้ว
 - 1.2 การอ่านร้อยกรอง
 - 1.3 การอ่านทำนองเสนาะ
2. การอ่านในใจแบ่งเป็น 5 แบบ ได้แก่
 - 2.1 การอ่านแบบค้นหาความรู้
 - 2.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญ
 - 2.3 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกตอน
 - 2.4 การอ่านแบบเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์หาเหตุผล
 - 2.5 การอ่านหารายละเอียดทุกคำเพื่อปฏิบัติ

สรุปได้ว่า การอ่านมี 2 ประเภท คือ การอ่านออกเสียง โดยการเปล่งเสียงออกทางช่องปาก ได้แก่ การอ่านร้อยแก้ว การอ่านร้อยกรอง การอ่านทำนองเสนาะ ส่วนการอ่านในใจเป็นลักษณะการอ่านที่ไม่ออกเสียง เป็นการอ่านเพื่อค้นหาความรู้ จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียนและใช้ในชีวิตประจำวัน

การอ่านจับใจความ

ความหมายการอ่านจับใจความ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้มากมายหลายทัศนะ ดังนี้ บันลือ พลฤกษ์วัน (2532 : 29-35) กล่าวว่า การอ่านเพื่อจับใจความเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องเป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรมีความสำคัญตรงไหนและมีความหมายว่าอย่างไร จะเห็นได้ว่าการอ่านเพื่อจับใจความส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องของความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระสำคัญหรือประเด็นที่สำคัญของเรื่องที่อ่าน

กรมวิชาการ (2545 : 188) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 88) ได้พิจารณาความหมายของการอ่านจับใจความว่ามีลำดับขั้นในการอ่าน 4 ขั้น ดังนี้

1. การแปลความสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสาร
2. การทำความเข้าใจความหมายของคำ
3. การจับใจความสำคัญและแนวคิดของผู้เขียน
4. กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นขณะที่ทำความเข้าใจสัญลักษณ์

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 120) กล่าวว่า การอ่านจับใจความหมายถึง การแปลความหมายของอักษรออกมาเป็นความคิด ซึ่ง ไม่ได้พูดออกมาเป็นเสียงและนำความคิดนั้น ไปใช้ประโยชน์

โดยสรุป การอ่านจับใจความหมายถึง การที่ผู้อ่านแปลความ ตีความ ขยายความ ทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน จุดมุ่งหมายของผู้เขียน จับใจความสำคัญและแนวคิดด้วยกระบวนการคิด วิเคราะห์ และนำความรู้ความคิดที่ได้จากการอ่าน ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ

1. ความหมายการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความ มีความจำเป็นต่อนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับหลายทฤษฎี เพื่อให้สามารถอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักวิชาการได้รวบรวมทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 97) ได้รวบรวมทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญา โดยกล่าวว่า ผู้มีสติปัญญาดี จะสามารถรับรู้ และอ่านจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่ดี จะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความได้ดี

2. ทฤษฎีการให้สิ่งเร้าและการตอบสนอง เน้นการกระทำซ้ำ ๆ จนตอบสนองโดยอัตโนมัติ ดังนั้น การจัดหาเรื่องที่ตรงกับความสนใจก็จะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้เกิดความต้องการที่จะอ่าน ผลที่ได้คือการตอบสนองที่ดี

3. ทฤษฎี Gestalt เน้นความสำคัญของการจัดเตรียม คือกฎของการรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ คือ

3.1 กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งทีคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน โครงสร้างของประโยค เนื้อเรื่อง รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน หากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ ก็จะช่วยให้เกิดการรับรู้ได้เร็วขึ้น

3.2 กฎของความชอบ เป็นหลักสำคัญของการสอนอ่านในใจ หากนักเรียนได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3.3 กฎการต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการสอนอ่านให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการอ่านไม่หยุดชะงัก

บันลือ พฤษภะวัน (2533 : 16-17) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ดังนี้

1. เด็กเรียนอ่านทางสายตา เด็กใช้สายตาอ่านภาพที่สัมพันธ์กับคำ หรืออ่านบัตรคำประกอบภาพ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีอ่านที่ง่ายที่สุด หนังสือภาพจึงเป็นเครื่องหรือวัสดุการฝึกอ่านเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี

2. เด็กเรียนอ่านทางหู ใช้หูวิเคราะห์เสียงและผสมเสียงอ่านเป็นคำ ๆ การอ่านลักษณะนี้เด็กจะใช้เสียงพาไป (Sound Blending) มาช่วยในการอ่าน และการอ่านแบบนี้บางทีเด็กเกือบไม่ได้ใช้สายตาช่วยในการอ่านเลย

3. เด็กเรียนอ่านโดยการจำรูปคำ โครงสร้างและรูปคำของตัวอักษรที่มีความหมายเด่นชัด เพราะนี่ภาพออกได้เด่นชัด ความหมายของภาพที่เด็กแปลจากการอ่าน จะมีความสัมพันธ์กับคำที่จำได้ การจำคำเป็นการอ่านทางสมอง

แลฟ และฟู้ด (Lapp and Flood. 1992 : 289-290) ได้รวบรวมทฤษฎีการลำดับความและวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อการอ่านไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับหลักจิตวิทยา คือการรับรู้ และรับข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมเป็นความรู้ใหม่ โดยที่ผู้อ่านรับข่าวสารแล้วนำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมของจริงหรือภาพไม่ตรงกับข้อความดังกล่าวก็จะอ่านข้อความช้า ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบจะต้องใช้เวลารับรู้

นานกว่าข่าวสารให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็บันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างของคำและความหมายของประโยคได้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เห็นว่าผู้อ่านมีวิธีการที่จะดึงข้อความที่มีความหมายคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกัน หรือขจัดข้อความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์ทางบวก ความสัมพันธ์ คือ ความเกี่ยวข้อง ความหมายในแต่ละประโยค

ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ กล่าวว่า ความรู้คือประสบการณ์ที่ได้จากการสะสม (Cumulative) มาแล้วในอดีต กล่าวคือ เมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้วได้ผลลัพธ์ออกมา ก็จะเก็บสะสมไว้ในตัว เมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีกเด็กจะคาดหวังทันทีว่าผลลัพธ์ออกมาเหมือนที่เคยเป็นมาแล้ว เป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้การทำปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เด็กพบครั้งต่อไป (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2539 : 10)

เครทวูท (D.R. Krathwohl : others, 1982 : 112-115 ; อ้างอิงมาจาก สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2539 : 95) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการอ่านกับการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ของการอ่านอยู่ที่การมีสมาธิ ความตั้งใจ ความสนใจและการเห็นคุณค่าในสิ่งที่อ่าน อีกทั้งยังสามารถปฏิบัติตามคุณค่าที่ได้รับจากการอ่านได้ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลา ความกตัญญูกตเวที ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

โดยสรุป ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความมีทั้งทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความผู้ศึกษาได้เน้นย้ำเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาการศึกษาซึ่งแบ่ง เป็น 2 กลุ่ม 1) กลุ่มที่เน้นความสัมพันธ์ของข้อความ 2) กลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์ข้อความ ในการสอนอ่านจับใจความครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจถึงทั้งจิตวิทยาพัฒนาการเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนและจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความบรรลุจุดประสงค์ต่อไป

2. แนวการจัดการเรียนการสอนการอ่านจับใจความ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านจับใจความ ครูจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะได้จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหา ความสนใจ และความต้องการของเด็ก ดังมีผู้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านจับใจความ ดังนี้

กรมวิชาการ (2546 : 190) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอ่านจับใจความว่า ครูควรวางแผนการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความให้เหมาะสมกับ เนื้อหาที่ให้กับนักเรียนอ่าน วุฒิภาวะ ประสบการณ์ และความสนใจของนักเรียน ใช้วิธีการที่ หลากหลายโดยเน้นให้นักเรียนเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ครูควรจัดทำ สื่อการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นชุดพัฒนาการอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถและระดับชั้นของ นักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น มอบหมายให้นักเรียนจัดทำบรรณ นิทัศน์จัดโครงการประกวดขยอคนักอ่านที่เหมาะสมกับความสามารถและระดับชั้นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนตอบปัญหาจากการอ่าน บันทึกการอ่าน เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่ออ่านจับใจความมีหลายวิธี เช่น

1. จัดตามแนวทางการสอนอ่านในใจ

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านในใจอย่างหนึ่งที่มุ่งจับประเด็นสำคัญของ เรื่องที่อ่าน ดังนั้น การอ่านในใจ จึงเป็นการสอนเพื่อจับใจความวิธีหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนช่วง ชั้นที่ 1 (ป.1-3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) โดยครูควรพิจารณาความสามารถของนักเรียนเพื่อตัดสินใจ ว่าควรเลือกใช้กิจกรรมใดบ้าง การสอนอ่านในใจมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมการอ่าน

1.1.1 การสร้างประสบการณ์พื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการ อ่าน โดยจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม เช่น

- 1) สนทนาเกี่ยวกับชื่อเรื่องและแนวคิดของเรื่อง
- 2) ดูภาพในหนังสือแล้วสนทนาเกี่ยวกับภาพ
- 3) เล่าเรื่องที่อ่านพอสังเขป
- 4) อ่านบทนำเรื่อง (ถ้ามี) เพื่อให้รู้เรื่องต่าง ๆ
- 5) ทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์

1.1.2 การอ่านคำยาก เป็นการสอนอ่านคำยากในบทเรียนเพื่อให้เข้าใจ ความหมายได้ดียิ่งขึ้น

1.1.3 การตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน เป็นการบอกแนวทางการเรียนให้แก่ นักเรียน

1.2 ขั้นอ่านในใจ ประกอบด้วย

1.2.1 อ่านสำรวจและตั้งคำถาม ให้นักเรียนอ่านเร็ว ๆ และตั้งคำถามช่วยกัน บอกคำถามที่คิดขึ้น แล้วครูเขียนบนกระดานดำ

1.2.2 อ่านพินิจแล้วตอบคำถาม เป็นการอ่านเรื่องอย่างพินิจพิจารณาเพื่อหาคำตอบ จับประเด็นสำคัญ หารายละเอียดของเรื่อง หาเหตุผลของเหตุการณ์ ลำดับเหตุการณ์ เป็นต้น

1.2.3 ตอบคำถามและทบทวน ให้นักเรียนตอบคำถามแล้วตรวจสอบคำตอบจากเรื่องทีอ่านอีกครั้งหนึ่ง

1.3 ขั้นอ่านหลังอ่านในใจ ฝึกให้นักเรียนทำแผนภาพ โครงเรื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่งจะนำไปสู่การพูด การฟัง การเขียน

1.4 การวัดผลและการประเมินผล มีวิธีการดังนี้

1.4.1 สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1.4.2 พิจารณาจากการเล่าเรื่อง

1.4.3 พิจารณาจากความสามารถในการตั้งคำถามและตอบคำถาม

1.4.4 พิจารณาจากความสามารถในการทำแผนภาพ โครงเรื่อง

2. จัดตามขั้นตอนการฝึกทักษะการอ่านจับใจความการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝน ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 ขั้นการเตรียมความพร้อมในการอ่าน มีขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ให้นักเรียนฝึกการใช้ท่าทางและปฏิบัติตนในการอ่านในใจอย่างถูกต้อง โดยให้นักเรียนอ่านเอกสารที่นำมา และครูคอยสังเกตท่าทาง การปฏิบัติตนในการอ่านที่ถูกต้อง เช่น ท่าทางในการอ่าน การนั่ง การวางมือ การวางหนังสือ ระยะเวลาห่างจากสายตา การกวาดสายตาในขณะที่อ่าน การอ่านออกเสียง ไม่ขยับริมฝีปาก การไม่ใช้นิ้วมือชี้ หรืออุปกรณ์ชี้ตัวหนังสือ และการมีสมาธิในการอ่าน

2.1.2 ให้นักเรียนฝึกอ่านแบบเคลื่อนสายตาตามแนวขวางและแนวนอน โดยใช้อักษรเดี่ยว คำเดี่ยว กลุ่มอักษร และคำที่มีความหมายเดียวกันกับคำที่กำหนด โดยเปรียบเทียบเวลาในการอ่านแต่ละเที่ยว และตอบคำถามได้ถูกต้อง ได้แก่

1) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบเส้นขวาง โดยใช้พยัญชนะตัวเดียวแล้วตอบคำถาม

ฟ _____ ห _____ ก _____ ค _____ ส _____
 ว _____ ฟ _____ จ _____ ห _____

1.1) มีตัวอักษรทั้งหมดกี่ตัว

1.2) มีตัวอักษรซ้ำกันกี่ตัว

2) ฝึกเคลื่อนสายตาตามแบบเส้นขวางโดยใช้คำเดียว เช่น

ดอกไม้ _ ท้องฟ้า _ สายลม _ ผีเสื้อ _ เมฆขาว

← ตะวัน _ อากาศ _ กิ่งก่า _ ดอกไม้ _ สายลม

2.1) มีคำว่าดอกไม้กี่คำ

2.2) มีคำใดเกี่ยวกับสัตว์

2.3) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบเลือกกลุ่มพยัญชนะที่ซ้ำกับกลุ่มแรก เช่น

กมร ดรก ฟหก กคส วฝง ฯลฯ

2.4) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกับคำ

ที่กำหนดให้ ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 2 ตัวอย่างฝึกเคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกับคำ

1. รัก	ถัก	ปัก	ลัก	รัก
2. วัน	กัน	กัน	วัน	ตัน

2.5) ฝึกเคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกันกับกลุ่มคำ

ที่กำหนดให้ ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 3 ตัวอย่างฝึกเคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกันกับกลุ่มคำ

1. รื่นรมย์	สุขสม	ภิรมย์	อารมณั	รื่นรมย์
2. แม่น้ำ	แม่พระ	แม่ทัพ	แม่น้ำ	แม่เลี้ยง

2.1.3 ให้นักเรียนฝึกจำคำต่าง ๆ ซึ่งเป็นการฝึกขั้นพื้นฐานในการอ่านจับใจความทำให้นักเรียนสามารถบอกความหมายของคำได้ถูกต้อง รู้จักคำมากขึ้น รู้ความแตกต่างและความหมายของคำที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ฝึกให้เคลื่อนสายตาแบบให้เลือกคำที่เขียนเหมือนกันกับกลุ่มคำที่กำหนดให้ เช่น

1) ฝึกจำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันกับคำในกรอบตัวอย่าง เช่น แพรพรรณณ พรรพรรณณ แพร่พันธุ์ แพรพรรณณ พิษพรรณณ ผูกพัน

2) ฝึกจำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำที่กำหนดให้ ตัวอย่างเช่นคำที่กำหนดให้ สวยงาม แอ้ง ชี้เหร่ โฉง โฉง โศก โศก

3) ฝึกจำคำที่เข้าพวกกับ 3 คำแรก ดังตัวอย่าง

พนา ไพรวณ ป่า

1. ดงดาน

2. บรรพต

3. ไสล

4. ไพรินทร์

2.1.4 ให้นักเรียนฝึกอ่านเป็นวลี เพื่อเก็บหน่วยความคิด แล้วรวบรวมหน่วยความคิดเหล่านั้นเป็นความเข้าใจเรื่องที่อ่าน เช่น

1) ฝึกอ่านคำจากบรรทัดบนลงไปยังบรรทัดล่าง ตามลำดับ ทีละแถวแล้วตอบคำถาม

2) ฝึกอ่านในใจโดยใช้สายตาค้างที่จุดกึ่งกลางของกลุ่มคำที่แยกไว้ให้ กลุ่มคำละ 1 จุดแล้วตอบคำถาม

2.1.5 ให้นักเรียนฝึกอ่านแบบเจาะจง เป็นการฝึกทักษะการกวาดสายตาในการอ่านบรรทัดอย่างรวดเร็ว เพื่อค้นหาคำตอบ ค้นหาตำแหน่ง ค้นหาความหมายของคำ ข้อสรุป หรือข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่อง

2.1.6 ให้นักเรียนฝึกอ่านข้ามคำ โดยการข้ามคำหรือวลีที่ไม่สำคัญและอ่านเฉพาะคำวลี ประโยคที่สำคัญ เพื่ออ่านได้อย่างรวดเร็วและจับใจความสำคัญได้ ได้แก่

1) ฝึกอ่านคำหรือวลีที่ไม่สำคัญ

2) ฝึกอ่านข้ามคำโดยอ่านเฉพาะคำ วลี หรือข้อความที่กำหนดให้

3) ฝึกอ่านข้ามคำโดยอ่านเฉพาะข้อความที่สำคัญอย่างรวดเร็ว

การฝึกในขั้นเตรียมความพร้อมนี้ ครูควรจะต้องจัดทำ หรือจัดหาแบบฝึกมาให้ให้นักเรียนอ่านอย่างหลากหลาย โดยเริ่มจากง่ายไปหายาก

2.2 ขั้นการสร้างคำศัพท์ การรู้คำศัพท์มากทำให้อ่านเรื่อง และเขียนเรื่องได้ดีมีวิธีการฝึกคือ

2.2.1 ให้นักเรียนฝึกการใช้บริบท ซึ่งได้แก่คำหรือข้อความแวดล้อมเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมาย ได้แก่

1) ฝึกให้อ่านประโยค แล้วเขียนความหมายของคำที่ขีดเส้นใต้โดยพิจารณาจากข้อความในประโยค ตัวอย่าง เช่น

คนบนเฮลิคอปเตอร์มองเห็นสภาพการจราจรบนท้องถนนอย่างชัดเจน เฮลิคอปเตอร์ หมายถึง ...

2) ฝึกให้อ่านเป็นข้อความ แล้วเขียนความหมายของคำที่กำหนด เช่น “อาหารโปรดของหมีคือรังผึ้ง เมื่อพบรังผึ้งมันจะรีบตีรังออกกินน้ำผึ้ง ทั้งตัวอ่อน โดยไม่กลัวผึ้ง ต่อยเอา เมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วง มันจะกินอาหารมาก จนตัวอ่อนตัวน แล้วจะไปหาถ้ำหรือที่พำนักเพื่อจำศีล เกือบตลอดฤดูหนาว” จำศีลคือ.

2.2.2 ให้นักเรียนฝึกการใช้ร่องรอยที่เห็นได้ เช่น รูปภาพ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ที่จะช่วยให้รู้ความหมายของเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น ได้แก่ ฝึกให้หาความหมายที่เห็น จากภาพ เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์

2.2.3 ให้นักเรียนฝึกการหาความหมายจากส่วนของคำ คำที่เป็นคำประสมถ้า นักเรียนรู้ความหมายของคำหนึ่ง ก็จะสามารถเชื่อมโยงไปสู่อีกความหมายคำอีกคำหนึ่งได้ การฝึกสังเกตคำที่มีส่วนของคำประสมกันอยู่ จะทำให้สร้างคำศัพท์ และรู้ความหมายของคำศัพท์มากขึ้น เช่น ฝึกให้หาความหมายของคำโดยพิจารณาจากคำที่ให้ความหมายไว้แล้ว ดังตัวอย่าง

สุคันธ แปลว่า หอมกลิ่นหอม

สุคนธ์ แปลว่า

สุคนธรส แปลว่า

2.2.4 ให้นักเรียนฝึกหาคำที่มีหลายความหมาย คำบางคำเขียนเหมือนกันออกเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน แล้วแต่ว่าจะนำไปประกอบกับคำใด การฝึกหาคำที่มีความหมายมารวบรวมไว้ จะทำให้สร้างคำศัพท์ได้มาก และเป็นประโยชน์ต่อการอ่านจับใจความ เช่น

1) ฝึกให้จับคู่ความหมายของคำกับตัวอย่างประโยค โดยนำตัวอักษรหน้าข้อความด้านขวามือ มาใส่ไว้หน้าหัวข้อ เช่น

1.1) ปลดคภัย ก. ลูกของฉันทันออกไปแล้ว

1.2) เลยกำหนดเวลา ข. เรื่องนี้พื้นวิสัยของฉันทันจริง ๆ

1.3) เกินความสามารถ ค. คุณหมอช่วยเขาจนพ้นเขตอันตรายแล้ว

1.4) เป็นอิสระ ง. เขาสมัครเรียนไม่ทันเพราะพ้นกำหนดไปแล้ว

2.2.5 ให้นักเรียนฝึกหาความหมายจากพจนานุกรม พจนานุกรมช่วยให้รู้ความหมายของคำ ที่มาของคำ ชนิดของคำ การสะกดคำ การออกเสียง ดังนั้น การเปิดพจนานุกรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการอ่านและการเขียน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยมากยิ่งขึ้น เช่น

1) ฝึกให้ใช้พจนานุกรมเขียนคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง โดยกำหนดคำที่เขียนผิดให้เขียนให้ถูกต้อง บอกชนิดของคำและความหมายด้วย ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 4 ตัวอย่างฝึกให้ใช้พจนานุกรมเขียนคำต่อไปนี้ให้ถูกต้อง โดยกำหนดคำที่เขียนผิดให้เขียนให้ถูกต้อง บอกชนิดของคำและความหมายด้วย

คำผิด	คำถูก	ชนิดของคำ	ความหมาย
ตราสังข์
เบญจเพส
กาสาวพักตร์

2) ฝึกให้ค้นหาความหมาย และที่มาของคำต่อไปนี้ จากพจนานุกรมตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 5 ตัวอย่างฝึกให้ค้นหาความหมาย และที่มาของคำ

คำ	ความหมาย	ที่มาของคำ
1. กฤษณา
2. ยูโด
3. ซินแส

2.2.6 ให้นักเรียนฝึกการจดบันทึกและรวบรวมคำที่ได้ศึกษา จดบันทึกไว้จะช่วยให้รู้จักคำหลากหลาย และรู้ความหมายของคำศัพท์มากขึ้น ซึ่งจะประโยชน์ต่อการอ่านและการเขียน ทำให้เลือกใช้คำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ได้แก่

1) ฝึกให้รวบรวมคำที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น คำที่มีความหมายว่า ดอกบัว ได้แก่.....

การวัดและการประเมินผล โดยใช้วิธีการวัดจากความสนใจในการอ่าน และจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ฝึกตามลำดับขั้น ส่วนการประเมินผลให้ประเมินจากแบบประเมินความเข้าใจในการอ่าน

3. สอนอ่านจับใจความโดยใช้แผนภาพ โครงเรื่อง

การสอนอ่านโดยใช้แผนภาพ โครงเรื่อง หรือแผนภาพ โครงสร้างเรื่อง จะช่วยให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญได้ดี และเกิดความแม่นยำในการเรียนรู้ แผนภาพ โครงเรื่องมีหลายรูปแบบ เช่น โครงสร้างเหตุการณ์ โครงสร้างรายละเอียด โครงสร้างบทนำหรือคำนำ โครงสร้าง บทสรุป โครงสร้างแบบความหมาย โครงสร้างสาธก โครงสร้างเปรียบเทียบ และโครงสร้างแบบแก้ปัญหา ซึ่งครูจะต้องเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน

3.1 ขั้นตอนการสอนแผนภาพโครงเรื่อง มีขั้นตอนสำคัญ ๆ ดังนี้

3.1.1 เขียนแผนภาพโครงเรื่องให้สมบูรณ์ก่อนเพื่อเป็นคู่มือครู

3.1.2 แจกแผนภาพโครงเรื่องหรือเขียนแผนภาพโครงเรื่อง บนกระดานดำ โดยไม่มีรายละเอียดของเรื่อง

3.1.3 ให้นักเรียนอ่านเรื่อง

3.1.4 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเนื้อเรื่อง แล้วช่วยกันเติมข้อความหรือรายละเอียดของแผนภาพโครงเรื่อง เพื่อหาใจความสำคัญของเรื่อง เหตุการณ์ที่สำคัญและคุณค่า หรือข้อคิดจากเรื่องที่อ่านหากนักเรียนทำไม่ได้ ครูอาจใช้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์

3.1.5 ให้นักเรียนเล่าเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่องและปรับเรื่องให้สมบูรณ์

3.1.6 ให้นักเรียนเขียนเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่อง ด้วยถ้อยคำของนักเรียน เพื่อดูความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผู้อ่าน

การวัดผลของการสอนโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง โดยการตรวจผลงานหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เหตุการณ์สำคัญ คุณค่า หรือข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน และสังเกตความตั้งใจในการทำงาน การมีส่วนร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นด้วย

3.2 แนวทางการอ่านจับใจความ

กรมวิชาการ (2546 : 189) ได้เสนอแนวทางการอ่านจับใจความเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านให้ชัดเจน เช่น อ่านเพื่อหาความรู้ เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อบอกเจตนาของผู้เขียน เพราะจะเป็นแนวทางให้กำหนดการอ่านได้อย่างเหมาะสม และจับใจความหรือตอบคำถามได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2. สืบสวนส่วนประกอบของหนังสืออย่างคร่าว ๆ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำสารบัญ คำชี้แจงการใช้หนังสือ ภาคผนวก เป็นต้น เพราะส่วนประกอบของหนังสือจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหรือหนังสือที่อ่านได้กว้างขวางและรวดเร็ว

3. ทำความเข้าใจลักษณะของหนังสือว่าเป็นประเภทใด เช่น สารคดี ตำรา บทความ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้มีแนวทางอ่านจับใจความสำคัญได้ง่าย

4. ใช้ความสามารถทางภาษาในด้านการแปลความหมายของคำ ประโยค และข้อความต่าง ๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

5. ใช้ประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาประกอบ จะทำให้เข้าใจและจับใจความที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

กรมวิชาการ (2546 : 179) ได้เสนอขั้นตอนการอ่านจับใจความ ดังนี้

1. อ่านผ่าน ๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง
2. อ่านให้ละเอียดเพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน
3. อ่านซ้ำตอนที่ ไม่เข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง
4. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

กรมวิชาการ (2546 : 179) ได้เสนอแนวทางการอ่านจับใจความเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ ดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านให้ชัดเจน เช่น อ่านเพื่อหาความรู้ เพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อบอกเจตนาของผู้เขียน เพราะจะเป็นแนวทางให้กำหนดการอ่านได้อย่างเหมาะสม และจับใจความหรือตอบคำถามได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
2. ตำรวจส่วนประกอบของหนังสืออย่างคร่าว ๆ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำ สารบัญ คำชี้แจงการใช้หนังสือ ภาคผนวก เป็นต้น เพราะส่วนประกอบของหนังสือจะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหรือหนังสือที่อ่านได้กว้างขวางและรวดเร็ว
3. ทำความเข้าใจลักษณะของหนังสือว่าเป็นประเภทใด เช่น สารคดี ตำรา บทความ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้มีแนวทางอ่านจับใจความสำคัญได้ง่าย
4. ใช้ความสามารถทางภาษาในด้านการแปลความหมายของคำ ประโยค และข้อความต่าง ๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
5. ใช้ประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาประกอบ จะทำให้เข้าใจ และจับใจความที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 95) ได้นำหลักการของนักจิตวิทยาการอ่านของ B.S.Bloom มาทำการประยุกต์ใช้ในการอ่าน ซึ่งมีทั้งหมด 6 ชั้น คือ การจำ การเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ชั้นที่ 1-3 เป็นการศึกษาขั้นเบื้องต้น ชั้นที่ 4-6 เป็นการศึกษาขั้นสูงซึ่งผู้อ่านจะต้องมีพื้นฐาน 3 ชั้นต้นมาก่อนแล้วเป็นอย่างดี ดังนั้นในการสอนอ่านนักเรียนครูจึงควรฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายขั้นเบื้องต้นก่อนจึงฝึกขั้นสูง ในแต่ละชั้นมีจุดมุ่งหมายการคิดเรียงลำดับจากชั้นที่ 1-6 ดังนี้

ชั้นที่ 1 จำ เป็นขั้นเริ่มแรกของการอ่านที่สมองจะต้องจำเรื่องราวให้ได้จำความหมายของคำ ให้คำจำกัดความของคำยาก จำชื่อตัวละครและเหตุการณ์ที่สำคัญ การที่ครูจะรู้ว่า

นักเรียนจะมีความจำเรื่องที่อ่านได้มากหรือน้อย ก็ใช้วิธีตั้งคำถามเรื่องที่อ่าน หรืออาจให้สะกดคำ บอกความหมายและบอกคำจำกัดความ

ขั้นที่ 2 เข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถเล่าเรื่องที่อ่านด้วยคำพูดของตนเองได้ เข้าใจ ความคิด ถ้อยคำ ประโยค และข้อความที่ให้คิดสอนใจ สรุปเรื่องเป็นมโนทัศน์โดยใช้คำพูดของตนเอง ดังนั้นการที่ครูจะประเมินว่านักเรียนมีความเข้าใจมากน้อยควรตั้งเป็นคำถามด้วยการให้เล่าเรื่อง สรุปเรื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง

ขั้นที่ 3 นำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนควรมีการฝึกนำถ้อยคำ ประโยค และเหตุการณ์ ที่ได้จากการอ่าน ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาในวิชาอื่น ๆ ดังนั้น คำถามที่ใช้จึงมักจะกำหนดเป็นสถานการณ์ให้นักเรียนพิจารณาในการนำความรู้ มาใช้ประโยชน์

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแยกองค์ประกอบย่อยของของแนวคิดที่ได้ จากการอ่าน การรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่าง สามารถบอกได้ว่า องค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนรู้จักสรุปแนวคิดของเรื่อง ค้นหาลักษณะ โครงเรื่องที่สำคัญคล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยอ่าน สุภาษิตหรือคำพังเพยที่มีความหมายเปรียบเทียบแล้ว ใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังสามารถสรุปแนวคิดที่เหมือนกันและต่างกันได้ด้วย

ขั้นที่ 6 ประเมินค่า เป็นขั้นสูงสุดของการคิด ที่ให้นักเรียนรู้จักตัดสินเรื่องที่อ่านว่า อะไรคือส่วนที่เป็นจริง และอะไรคือส่วนที่เป็นเท็จ พิจารณาและค้นหาคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และยั้งรวมไปถึงความเป็นเป็นผลด้วย เป็นการฝึกให้นักเรียนสังเกตการใช้ถ้อยคำ การบรรยายที่ทำให้เกิดภาพพจน์ ตลอดจนความประทับใจอื่น ๆ ที่ได้จากการอ่านเรื่อง

4. ทักษะพิเศษที่ควรฝึกในการอ่านจับใจความ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2539 : 89) กล่าวว่าโดยสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะ การอ่านจับใจความในขั้นเริ่มต้นควร ให้นักเรียนพัฒนาด้านคำศัพท์ให้มากที่สุด และยังคงต้อง ฝึกทักษะพิเศษเพิ่มเติมดังนี้

1. การค้นหาใจความสำคัญที่มีอยู่ในข้อความแต่ละตอนของเรื่องที่อ่าน
2. การค้นหาส่วนปลีกย่อยที่ให้ความรู้
3. การสังเกตการณ์เรียงลำดับ โดยพิจารณา เหตุการณ์ ความจริง
4. การให้รู้จักทำนายผล เช่น ครูถามว่าถ้าเกิดเหตุเช่นนี้แล้วผลจะออกมาเป็น

อย่างไร

5. การค้นหาถ้อยคำหรือประโยคที่ทำให้ความรู้ลึกประทับใจ
6. การเอาอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน
7. การติดตามทิศทางดำเนินเรื่อง
8. การหาข้อความตามการใช้ประโยชน์
9. การให้รู้จักสรุปเรื่องที่อ่าน เช่น ผู้เขียนเสนอเหตุการณ์สำคัญอะไรที่ควรสรุปจากเรื่องนี้
10. การวิเคราะห์โครงเรื่องระหว่างการอ่าน
11. การศึกษารูปแบบของหนังสือหรือเรื่องที่อ่าน
12. การประเมินเนื้อเรื่อง
13. การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวให้ผูกพันกับเรื่องที่อ่าน
14. การรู้จักเปรียบเทียบความรู้ที่ได้รับจากการอ่านเรื่องเดียวกัน
15. การค้นหาแหล่งอ้างอิงของผู้เขียน
16. การหาแนวทางหรือจุดมุ่งหมายของผู้เขียน เช่น ทำไมผู้เขียนจึงเขียนเรื่องเช่นนั้น อะไรที่ผู้เขียนพยายามจะบอกให้นักเรียนเข้าใจ อะไรคือจุดสำคัญที่ทำให้คุณค่าแก่นักเรียน
17. การพิจารณาข้อความในส่วนที่อาจแทรกการโฆษณา

โดยสรุป การสอนอ่านจับใจความ ครูจะต้องพยายามสร้างความสนใจให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอ่านจับใจความ โดยฝึกให้นักเรียนอ่านเพื่อความเข้าใจในเรื่องที่กำหนดให้ โดยครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามเนื้อเรื่องนั้น ๆ

เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning Method)

1. ความสำคัญของการใช้คำถาม

การใช้คำถามในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างยิ่ง และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร จากการวิจัยพบว่าการเรียนรู้นั้น ถ้ามีการใช้คำถามผู้เรียนมาก ๆ จะยิ่งทำให้ผู้เรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนมากยิ่งขึ้น (กรมวิชาการ. 2545 : 80) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ภพ เลาหไพบูลย์ (2542 : 207-208) ว่าการใช้คำถามเป็นเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้ แก้ปัญหา และสรุปแนวคิดหลักได้ด้วยตนเอง และไม่ว่าครูจะสอนด้วยวิธีใด การใช้คำถามก็ยังมีบทบาท

สำคัญในการเรียนทุกครั้ง ทิศนา แคมมณี (2548 : 407) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อควรคำนึงและพึงระวังในการใช้คำถาม ดังนี้

1. ถามคำถามทีละคำถาม ไม่ควรถามหลายคำถามติดต่อกัน
 2. คำถามแต่ละคำถาม ไม่ควรมีประเด็นมากเกินไป
 3. คำถามควรชัดเจน ถ้าคำถามกว้างเกินไป ผู้เรียนตอบไม่ตรงประเด็น ควรปรับคำถามให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น
 4. คำถามไม่ควรยาวเกินไป ผู้เรียนหรือผู้ตอบจะจำประเด็นไม่ได้ หรืออาจจะหลงประเด็นไปได้
 5. ควรใช้น้ำเสียงและท่าทางที่เหมาะสมประกอบการถาม
 6. เมื่อถามคำถามแล้วควรให้เวลาผู้เรียนคิด (Wait Time) พอสมควร จากการวิจัยของ Cruickshank (1995 : 346 ; อ้างอิงมาจาก ทิศนา แคมมณี. 2548 : 407) พบว่า ถ้าผู้สอนให้เวลาแก่ผู้เรียนคิดประมาณ 3- 5 นาที ผู้เรียนจะสามารถตอบคำถามได้ยาวขึ้นและมีคุณภาพมากขึ้น
 7. ไม่ควรทวนคำถาม และไม่ควรทวนคำตอบของผู้เรียนบ่อย ๆ
 8. ผู้สอนควรให้คำชมแก่ผู้เรียนบ้าง แต่ไม่บ่อยเกินไป ควรเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และควรพยายามค่อย ๆ เปลี่ยนการเสริมแรงจากภายนอกไปสู่การเสริมแรงภายใน
 9. หลีกเลี่ยงการชมประเภท ดีแต่.....
 10. การชมต้องมีฐานจากความเป็นจริง และความจริงใจ
 11. ถามผู้เรียนและให้โอกาสผู้เรียนในการตอบอย่างทั่วถึงให้ความเสมอภาคแก่ผู้เรียนทั้งชายและหญิง ทั้งเก่งและอ่อน ทั้งที่สนใจและไม่สนใจ
 12. เมื่อถามคำถามแล้ว ผู้สอนควรเรียกให้ผู้เรียนตอบเป็นรายบุคคล ไม่ควรให้ผู้เรียนตอบพร้อมกัน
 13. เมื่อถามแล้วไม่มีผู้ใดตอบได้ ควรตั้งคำถามใหม่ โดยใช้คำถามที่ง่ายขึ้นหรืออธิบายขยายความ หรือให้แนวทางในการตอบ
- โดยสรุป การใช้คำถามเป็นเทคนิคสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้นักเรียนค้นหาแนวคิดสาระ ประเด็นหลัก และสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ได้

2. ประเภทของคำถาม

การใช้คำถามสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งประเภท ซึ่งมีผู้แบ่งประเภทการใช้คำถามแตกต่างกันไว้ นักการศึกษาได้แบ่งคำถามออกเป็น

3 ประเภท ดังนี้

1. คำถามเพื่อหาคำตอบพื้นฐาน คำตอบนั้นเป็นข้อมูลที่ได้จากการอ่าน ดังนั้นคำถามประเภทนี้มักจะถามเกี่ยวกับความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ คำตอบจึงมักจะเกี่ยวกับความจริงที่ปรากฏในสารที่อ่าน

2. คำถามเพื่อคิดวิจารณ์ญาณ คำถามประเภทนี้มักต้องการคำตอบ โดยใช้เนื้อหาจากการอ่าน

3. คำถามเพื่อคิดสร้างสรรค์ คำถามประเภทนี้ต้องการคำตอบที่เป็นไปในทางการพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีงาม ทำให้จิตใจมีความสุข คำถามจึงมักเปิดกว้างให้ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างเสรี ไม่กำหนดตายตัว

วีระยุทธ วิเชียร โชติ (2521 : 35-41) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. คำถามสังกัปแนวหน้า (Advance conceptual organizer) เป็นคำถามที่มุ่งตั้งประสบการณ์เดิมมาสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่ เช่น สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับอันอย่างไร

2. คำถามสังเกต (Observe) เป็นคำถามที่สำรวจสภาพปัจจุบันของปัญหา ปรากฏการณ์ต่าง ๆ วิเคราะห์โครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ จะขึ้นต้นด้วยคำว่า ใคร อะไร ที่ไหน อย่างไร

3. คำถามอธิบาย (Explain) เป็นคำถามที่หาสาเหตุของปัญหาเพื่อตั้งสมมติฐานใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ จะขึ้นต้นด้วยคำว่า ทำไม อะไรคือสาเหตุ อะไร

4. คำถามทำนาย (Predict and prove) เป็นคำถามที่คาดการณ์ล่วงหน้า และทำนายผลในเมื่อมีการเปลี่ยนสาเหตุจะขึ้นต้นด้วยคำว่า ถ้า ลงท้ายด้วยคำว่า อะไรจะเกิดขึ้นบ้าง

5. คำถามควบคุมสร้างสรรค์ (Control and create) เป็นคำถามที่นำหลักการหรือกฎเกณฑ์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง และกระตุ้นให้เกิดความคิดที่จะแก้ปัญหาอย่างริเริ่มสร้างสรรค์ จะลงท้ายด้วยคำว่า ได้หรือไม่, ได้อย่างไร

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 42-45) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คำถามที่ใช้ความคิดพื้นฐาน เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมแบ่งออกเป็น

1.1 คำถามความจำ

1.2 คำถามสังเกต

2. คำถามเพื่อคิดค้น เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนใช้ขั้นตอนของความคิดซับซ้อนกว่าความคิดพื้นฐาน แบ่งออกเป็น

- 2.1 คำถามความเข้าใจ
- 2.2 คำถามการนำไปใช้
- 2.3 คำถามให้เปรียบเทียบ
- 2.4 คำถามเหตุผล
- 2.5 คำถามสรุปหลักการ

3. คำถามที่ขยายความคิดเป็นคำถามที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตอบโดยใช้ความคิดเห็นส่วนตัวมากที่สุด ใช้เป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้เรียนมีแนวคิดกว้างออกไป แบ่งออกเป็น

- 3.1 คำถามให้คาดคะเน
- 3.2 คำถามให้วางแผน
- 3.3 คำถามให้วิจารณ์
- 3.4 คำถามให้ประเมินค่า

กรมวิชาการ (2541 : 56-59) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. คำถามเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น มีเหตุการณ์อะไรบ้าง
2. คำถามเพื่อให้เกิดความคิดได้หลากหลาย เช่น จะนำไปใช้ทำอะไรได้บ้าง
3. คำถามเพื่อตรวจสอบว่าเป็นความคิดที่ถูกต้อง เช่น เกิดประโยชน์อะไร
4. คำถามเพื่อหาความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล เช่น ทำไมจึงทำอย่างนั้น
5. คำถามเพื่อหาความคิดลึกซึ้ง เช่น สิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร
6. คำถามเพื่อหาความคิดที่กว้างไกล เช่น เรื่องนี้มีความหมายอย่างไร
7. คำถามเพื่อให้เกิดความคิดที่ชัดเจน เช่น เรื่องนี้มีความหมายอย่างไร
8. คำถามเพื่อให้เกิดความคิดอย่างละเอียด เช่น เรื่องนี้มีรายละเอียดอะไรที่สำคัญ

วิทยากร ท่อแก้ว (2543 : 28-31) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คำถามเปิด เป็นคำถามที่เปิดกว้างในการตอบ เช่น “พวกเราคิดอย่างไรในการนำเสนอเรื่องนี้” ผู้ตอบจะแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี แล้วแต่การจัดลำดับความคิดของแต่ละคน

2. คำถามปิด เป็นคำถามที่กำหนดกรอบในการตอบ เช่น “ในการนำเสนอครั้งนี้ ประสิทธิภาพสำเร็จหรือไม่” คำถามประเภทนี้เป็นคำถามที่มุ่งประเด็นให้มีการเลือกตอบ

3. คำถามเปิดและปิด เป็นคำถามที่กำหนดกรอบให้ตอบและเปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ภายใต้กรอบที่กำหนดให้ เช่น “ในการนำเสนอครั้งนี้พวกเรามีความคิดเห็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี เนื้อหาที่นำเสนอ สื่อที่ใช้ บรรยากาศ” ในการตอบผู้ตอบจะตอบตามกรอบทั้งสี่ด้าน แต่จะตอบได้อย่างเสรีในแต่ละด้าน

ภพ เลหาไพบูลย์ (2542 : 194-195) ได้แบ่งคำถามตามรูปแบบของกิลฟอร์ด ออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. คำถามงานประจำ (Routine Questions) เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการจัดการในห้องเรียน การยกย่องชมเชย และการชี้แนะพฤติกรรมกรรมการเรียน เช่น นักเรียนทำการบ้านเรียบร้อยหรือยัง

2. คำถามความรู้ความจำ (Cognitive Memory Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนบอกข้อเท็จจริงหรือเนื้อหาความรู้ที่จดจำไว้ โดยใช้กระบวนการจดจำ ท่องจำหรือระลึกได้ เช่น ใครค้นพบก๊าซออกซิเจน

3. คำถามความคิดสรุปแคบ (Convergent - Thought Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และบูรณาการข้อเท็จจริง อาจเป็นการแก้ปัญหา สรุปย่อความรู้หรืออธิบายลำดับขั้นของเทคนิค หรือข้อเสนอ เช่น กล้องจุลทรรศน์มีหลักการทำงานอย่างไร

4. คำถามความคิดเปิดกว้าง (Divergent- Thought Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนใช้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่มีอยู่อย่างเต็มที่โดยอิสระ ทำให้ผู้เรียนคิดริเริ่มงานด้วยตนเองโดยที่ครูไม่ได้คาดหวัง เช่น ถ้าถูกเลือกให้เป็นคนแรกที่จะเยือนดาวพฤหัสบดี นักเรียนจะเตรียมสำภาระและเครื่องมืออะไรบ้างที่จะนำไปด้วย

5. คำถามความคิดประเมิน (Evaluative – Thought Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนคิดพิจารณา ประเมินค่า โดยผู้เรียนสร้างเกณฑ์การประเมินเอง เช่น นักเรียนคิดว่าใครเป็นนักวิทยาศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ นิวตันหรือ ไอสไตน์เพราะเหตุใด

เฮนตอน (Heaton, 1981 : 141 ; อ้างถึงใน ฅสอง รุ่งเรือง, 2538 : 31) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. คำถามประเภทความจำ (Recall Questions) เป็นคำถามที่ต้องการให้ตอบเกี่ยวกับข้อมูลที่เรียนไปแล้ว ให้ผู้เรียนจดจำหรือระลึกคำตอบได้

2. คำถามประเภทความเข้าใจ (Comprehension Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนแสดงความเข้าใจในเนื้อหาและความสัมพันธ์ของสิ่งที่ได้เรียนมาแล้ว

3. คำถามประเภทการนำไปใช้ (Application Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ความเข้าใจมาใช้ในสถานการณ์ใหม่

4. คำถามประเภทการสร้างสรรค์ (Inventive Questions) เป็นคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนได้พิสูจน์หาเหตุผล คิดอนุมาน คาดเดาเหตุการณ์ และให้คำตอบที่สร้างสรรค์ คำถามประเภทนี้อาจไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือที่ผิดก็ได้

5. คำถามประเภทการประเมินค่า (Evaluation Questions) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนฝึกการตัดสินใจ หาข้อแตกต่าง แสดงความคิดเห็น อาจไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือตอบผิดสำหรับคำถามนี้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของคำถามจากแนวคิดหลาย ๆ แนวคิดที่กล่าวมาทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้รู้แนวทางในการนำความรู้ไปบูรณาการเพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การอ่านจับใจความภาษาไทยได้อย่างหลากหลายและสามารถใช้คำถามได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน

3. เทคนิคการใช้คำถามในการเรียนการสอน

การใช้คำถามเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิด ซึ่งบางคำถามก็สามารถปลูกให้นักเรียนตื่น หรือเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจ เพื่ออ่านสารตามที่ครูได้แนะนำหรือมอบหมาย นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงเทคนิคการใช้คำถามในการเรียนการสอน ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 74-75) กล่าวถึง เทคนิคการใช้คำถาม ดังนี้

1. ถามให้ตอบอย่างทั่วถึง พยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตอบให้มากที่สุด
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง
3. เตรียมคำถามต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า โดยใช้คำถามหลายประเภท อาจใช้กรอบแนวคิด ของบลูมที่จำแนกพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยเป็นหกประเภท หรืออาจใช้กรอบแนวคิดของคนอื่น ๆ

4. ให้อเวลาในการคิด ไม่เร่งรัดหรือคาดคั้นเอาคำตอบมากเกินไป

5. ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจคำถามหรือเป็นเรื่องที่คิดซับซ้อน ควรตั้งคำถามใหม่ที่จะทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น หรือช่วยให้แนวทางที่สามารถตอบคำถามเดิมได้

กรมวิชาการ (2546 : 80) กล่าวถึงเทคนิคการใช้คำถามดังนี้

1. ควรตั้งคำถามก่อนแล้วจึงเรียกชื่อนักเรียนที่จะซักถาม (กรณีถามรายบุคคล) และตั้งคำถามด้วยความยิ้มแย้มเป็นกันเอง ไม่เครียด
2. วางแผนในการตั้งคำถามก่อน
3. ตั้งคำถามหลากหลาย ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหา ถามคำถามระดับต่ำถึงระดับสูง

4. ถามคำถามที่ละเอียด อย่าถามที่หลายคำถามพร้อมกัน
5. ถามคำถามจากง่ายไปหายาก ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจในการตอบคำถามที่ยากขึ้น
6. พยายามถามนักเรียนให้ทั่วทุกคน อย่าถามเฉพาะเจาะจงคนใดคนหนึ่ง
7. ถ้านักเรียนตอบคำถามไม่สมบูรณ์ ครูควรให้ข้อมูลเพิ่มเติมและให้แรงจูงใจหรือขวัญกำลังใจ
8. ถามคำถามซ้ำกรณีที่นักเรียนไม่เข้าใจคำถามหรือฟังไม่ทัน
9. กรณีนักเรียนไม่เข้าใจคำถามซึ่งเป็นคำที่ยาก ควรเปลี่ยนคำถามที่ง่าย ๆ
10. กรณีนักเรียนตอบไม่ได้ ครูควรชี้แนะและบอกข้อมูลเพิ่มเติม แต่ไม่ใช่ใจร้อนแนะนำคำตอบจนเกินไป

ภพ เลาหไพบูลย์ (2542 : 207-208) กล่าวถึงเทคนิคการใช้คำถาม ดังนี้

1. เตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ไปสู่ประเด็นที่ต้องการ
2. คำนึงถึงลักษณะของคำถามที่ดี และถามให้เป็นภาษาพูดง่าย ๆ
3. ใช้คำถามหลายประเภททั้งคำถามแบบแคบและแบบกว้าง
4. ถามผู้เรียนให้ทั่วถึงทั้งชั้น เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม
5. ไม่ควรให้ผู้เรียนตอบพร้อมกันทั้งชั้น เพราะจะทำให้ผู้เรียนบางคนไม่สนใจคำถาม และครูประเมินไม่ได้ว่าใครเกิดการเรียนรู้แล้วหรือไม่
6. ให้ผู้เรียนตอบคำถามด้วยความสมัครใจ การเรียกให้ผู้เรียนตอบคำถามโดยที่ยังไม่พร้อมจะทำให้ขาดความมั่นใจในการตอบ
7. ไม่เรียกชื่อผู้เรียนก่อนถาม เพราะคนอื่นจะไม่สนใจคำถามและไม่สนใจคิดหาคำตอบ
8. เมื่อถามคำถามแล้ว ครูควรเว้นระยะเวลาเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด
9. ไม่ควรทวนคำถามหรือตอบคำถาม เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่สนใจฟัง
10. ถามคำถามจากง่ายไปหายาก ซึ่งจะเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนอยากตอบ
11. เมื่อได้คำตอบที่ยังไม่ชัดเจนหรือไม่สมบูรณ์ ครูควรถามให้ผู้เรียนขยายคำตอบให้ชัดเจนลึกซึ้งขึ้น
12. ควรใช้กิริยาท่าทาง และน้ำเสียงเป็นส่วนประกอบในการถาม ซึ่งจะช่วยให้บรรยากาศของการใช้คำถามดียิ่งขึ้น

13. เมื่อถามคำถามแล้ว ครูไม่ควรชี้แนวทางหรือคำตอบให้นักเรียนทันที หรือครูตอบคำถามเอง เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่คิด

14. เมื่อผู้เรียนตอบถูก ครูควรกล่าวคำชมเพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้เรียนอยากตอบคำถามต่อไป แต่เมื่อผู้เรียนตอบผิดไม่ควรตำหนิ

สุวิทย์ มูลคำ (2547 : 74) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้คำถามว่าเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนจะป้อนคำถามในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคำถามที่ดี สามารถพัฒนาความคิดของผู้เรียน ถามเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือการประเมินค่าเพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้น ศาสตราจารย์ Curtuis แห่ง มหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา ได้จำแนกคำถามออกเป็น 12 แบบ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามที่ใช้เพื่อความมุ่งหมายต่าง ๆ กันพอสรุปได้ดังนี้

1. ถามเพื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ตอบคิดเปรียบเทียบความเหมือนกับความต่างซึ่งจะต้องคิดอย่างรอบคอบเสียก่อนจึงจะตอบได้ เช่น สภาพภูมิประเทศของขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
2. ถามเพื่อการตัดสินใจ ผู้ตอบจะต้องจำแนกและตัดสินใจให้แน่นอน เช่น คนไทยที่ประดิษฐ์ฝนเทียมขึ้น คือ ม.ร.ว. เทพฤทธิ์ เทวกุล ใช่หรือไม่
3. ถามเพื่อนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นการถามเพื่อการแก้ไขสถานการณ์ในสภาวะการต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว เช่น เมื่อเราหลงป่าเราจะหาทางออกจากป่าได้อย่างไรจึงจะปลอดภัยที่สุด
4. ถามเพื่อการจำแนก เพื่อต้องการให้ผู้ตอบคิดจำแนกหรือจัดหมวดหมู่หรือจัดพวกใหม่ โดยอาศัยการเปรียบเทียบในด้านความแตกต่าง ความเหมือน ความสัมพันธ์และการจัดกลุ่มใหม่ เช่น ส้มตำ ประกอบด้วยสารอาหารหมู่ใดบ้าง
5. ถามความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผล เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบสังเกตปรากฏการณ์ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เช่น ฝนตกกับลูกเห็บ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
6. ถามเพื่อให้ทราบความมุ่งหมาย เป็นการถามที่ให้ผู้ตอบบอกความมุ่งหมายของเนื้อเรื่อง เช่น หนังสือเรื่องพระมหาชนก เนื้อเรื่องทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายสำคัญอะไรบ้าง
7. ถามเพื่อให้เกิดความคิดวิจารณ์ เป็นการถามเพื่อให้ผู้ตอบคิดในเรื่องความสมบูรณ์ ความถูกต้อง ซึ่งก่อนจะตอบนั้นผู้ตอบต้องใคร่ครวญเสียก่อน เช่น เรื่องการจัดงานกีฬาที่ผ่านมา มีอะไรที่เป็นบทเรียนที่ต้องคำนึงถึง อะไรบ้างที่คิดว่าดี และอะไรที่ยังบกพร่องอยู่ควรแก้ไข

8. ถามเพื่อให้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ตอบเกิดการสรุปผล ตัดสินใจโดยอาศัย ข้อมูล ความจริง หลักการเป็นเกณฑ์ เช่น ผืนป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศชาติกลายเป็นสภาพ ป่าที่ทรุดโทรมในปัจจุบัน คงเหลือผืนป่าไม้ รวมทั้งป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์อีกเพียงไม่ถึง ร้อยละ 20 ของผืนดินทั้งหมด ท่านคิดว่า อีก 10 ปีข้างหน้าประเทศของเรามีสภาพเป็นอย่างไร

9. ถามเพื่อเกิดการอภิปราย เป็นการถามเพื่อให้ได้มีการถกเถียง การพินิจพิจารณา การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ท่านคิดว่าควรสอนเพศศึกษาในโรงเรียนหรือไม่เพราะเหตุใด

10. ถามเพื่อให้กำหนดนิยามหรือคำอธิบาย เป็นคำถามเพื่อให้สรุปความคิดรวบยอดหรือความหมาย คำนิยาม คำอธิบายในแต่ละคำหรือวลี เพื่อให้เรื่องราวนั้นกระชับขึ้น เช่น ไปรคอธิบายคำว่า “จัดระเบียบสังคม” โดยย่อ

11. ถามเพื่อให้สังเกต คำถามชนิดนี้ต้องการให้หาคำตอบโดยวิธีการสังเกต เช่น ในปีนี้เพื่อน ๆ ของเรากินทางมาโรงเรียน โดยวิธีใดมากที่สุด

12. ถามเพื่อช่วยทำให้เกิดคำถามใหม่ ๆ อีก ระหว่างที่ผู้เรียนกำลังคิด กำลังอ่าน หรือ กำลังปฏิบัติงานอยู่ ผู้สอนอาจถามถึงงานที่กำลังกำลังคิด กำลังทำ ว่าพบปัญหาอะไรหรือไม่ เช่น ขณะที่นักเรียนกำลังทดลองเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ มีข้อสงสัยอะไรบ้างหรือไม่

ลินอร์ และ ออเทอร์ (Leonard and others. 1972 : 200 ; อ้างอิงมาจาก ฉลอง รุ่งเรือง. 2538 : 42-43) กล่าวถึงเทคนิคการใช้คำถามดังนี้

1. ถามคำถามก่อนจึงเรียกผู้ตอบ จะทำให้ผู้เรียนทุกคนสนใจเรียน
2. ไม่ควรถามเรียงหรือแบบที่ผู้เรียนจะคาดเดาได้ว่าครูจะถามใครต่อไป
3. ถ้าเป็นคำถามที่ต้องใช้ความคิด ควรเว้นระยะให้ผู้ตอบคิดก่อนตอบ

แล้วจึงเสริมแรง

4. หลังใช้คำถามบ่อย ๆ ควรเรียกให้ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งสรุปแนวคิดที่ได้
5. พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำถามเดิม

เชลเดร์ (Shelden (1980 : 5308-A) กล่าวถึง เทคนิคการใช้คำถาม ดังนี้

1. หยุดคอยอย่างน้อยสามวินาทีหลังจากถามคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนมีเวลาติดตาม
2. หยุดคอยอย่างน้อยสามวินาที ก่อนได้คำตอบคำตอบของผู้เรียน
3. หลีกเลี่ยงคำถามที่เป็นคำถามหลายปัญหา
4. หลีกเลี่ยงคำถามที่ไม่ชัดเจน
5. หลีกเลี่ยงคำถามซ้ำคำถาม
6. หลีกเลี่ยงการตอบคำถามของตนเอง
7. หลีกเลี่ยงการเรียกชื่อผู้เรียนก่อนถามคำถาม

8. ใช้คำถามถามสอนคนหรือมากกว่านั้น

9. ถามคำถามให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล

โดยสรุป เทคนิคการใช้คำถามในการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความ เป็นการเลือกเทคนิคการใช้คำถามที่จะช่วยกระตุ้น หรือช่วยให้นักเรียนได้คิด เปรียบเทียบ จำแนก แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การสรุปใจความสำคัญ แนวความคิด หรือแนวทางในการตัดสินใจ

การใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

การใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) เป็นการใช้คำถามด้านพุทธิพิสัย ซึ่งมี 6 ระดับ ตามที่นักการศึกษาได้กล่าวถึง ดังนี้

ทิสนา เขมมณี (2547 : 401) ได้กล่าวว่า บลูม (Bloom) ได้จัดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาไว้ 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ซึ่งในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) นั้น บลูมได้จัดระดับจุดมุ่งหมายตามระดับความรู้จากต่ำไปสูงไว้ 6 ระดับคือ ระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดในระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เช่น เมื่อถามคำถามแล้วพบว่า ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ผู้สอนควรตั้งคำถามในระดับที่สูงขึ้น คือระดับความเข้าใจ หรือถ้าผู้เรียนมีความเข้าใจแล้ว ผู้สอนก็ควรตั้งคำถามในระดับที่สูงขึ้นไปอีก คือระดับการนำไปใช้ การที่ผู้สอนจะสามารถตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายทางด้านพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom) ให้สูงขึ้นนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจของระดับความรู้ทั้ง 6 ประการ ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะของความรู้แต่ละระดับและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้ นั้น ดังนี้

1. การเรียนรู้ในระดับความรู้ ความจำ (Knowledge)

การเรียนรู้ในระดับนี้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถตอบได้ว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้มีสาระอะไรบ้าง ซึ่งการที่สามารถตอบได้นั้น ได้มาจากการจดจำเป็นสำคัญ ดังนั้น คำถามที่ใช้ในการทดสอบการเรียนรู้ในระดับนี้ จึงมักเป็นคำถามที่ถามถึงข้อมูล สาระ รายละเอียดของสิ่งที่เรียนรู้ และให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าตนมีความรู้ความจำในเรื่องนั้น ๆ พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับความรู้ความจำ ได้แก่ บอก เล่า ชี้ ระบุน จำแนก ท่อง รวบรวม ประมวล จัดลำดับให้ความหมาย ให้คำนิยาม เลือก เนื้อหา ได้แก่ ศัพท์ หมวดหมู่ รายละเอียด บุคคล เหตุการณ์สถานที่ เวลา วิธีการ กระบวนการ ความสัมพันธ์ สาเหตุ ผลักการ ทฤษฎี องค์ประกอบ กฎเกณฑ์ ระบบระเบียบ แบบแผน โครงสร้าง สัญลักษณ์ คุณลักษณะ

ตัวอย่างคำถามระดับความรู้ความจำ

- 1.1 กลอน 8 คือ อะไร
- 1.2 สัมผัสนอก คือ อะไร
- 1.3 สัมผัสใน คือ อะไร
- 1.4 ยกตัวอย่างกลอน 8 ที่จำได้มา 2 บท

2. การเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ (Comprehension)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าใจความหมาย

ความสัมพันธ์และโครงสร้างของสิ่งที่เรียนและสามารถอธิบายสิ่งที่เรียนรู้นั้น ได้ด้วยคำพูดของตนเอง ผู้เรียนที่เข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หลังจากได้ความรู้ในเรื่องนั้นมาแล้ว จะสามารถแสดงออกได้หลายทาง เช่น สามารถตีความได้ แปลความได้ เปรียบเทียบได้ บอกความแตกต่างได้ คำถามในระดับนี้จึงมักเป็นคำถามที่ช่วยให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ ได้แก่ อธิบาย (โดยใช้คำพูด) เปรียบเทียบ แปลความหมาย ตีความหมาย สรุป ย่อ บอกใจความสำคัญ ขยายความ ลงความเห็น แสดงความคิดเห็น คาดการณ์ คาดคะเน ทำนาย กะประมาณ เนื้อหา หรือ สิ่งที่ถามถึง ได้แก่ ศัพท์ ความหมาย คำนิยาม สิ่งที่เป็นนามธรรม ผลที่จะเกิดขึ้น ผลกระทบ วิธีการกระบวนการ ทฤษฎี หลักการ แบบแผน โครงสร้าง ความสัมพันธ์ เหตุการณ์ สถานการณ์ตัวอย่างคำถามระดับความเข้าใจ

- 2.1 จากตัวอย่างที่ให้นี้ กลอนบทไหนเป็นกลอน 8
- 2.2 กลอนแตกต่างจากกลอน 4 อย่างไร
- 2.3 จงบรรยายความไพเราะของกลอน 8
- 2.4 ถ้านักเรียนต้องอธิบายให้เด็กที่ไม่รู้จักกลอน 8 นักเรียนจะอธิบายอย่างไร

3. การเรียนรู้ในระดับการนำไปใช้ (Application)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลความรู้และความเข้าใจที่ได้เรียนมาไปใช้ในการหาคำตอบและแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นคำถามในระดับนี้จึงมักประกอบด้วยสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องดึงความรู้ ความเข้าใจ มาใช้ในการคำตอบโดยพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับการนำความรู้ไปใช้ ได้แก่ ประยุกต์ ปรับปรุง แก้ปัญหาเลือก จัด ทำ ปฏิบัติ แสดง สาธิต ผลิตเนื้อหา สิ่งที่ถามถึง กฎ หลักการ ทฤษฎี ปรากฏการณ์ สิ่งที่เป็นนามธรรม วิธีการ กระบวนการ ปัญหา ข้อสรุป ข้อเท็จจริง

ตัวอย่างคำถามระดับการนำไปใช้

- 3.1 กลอน 8 จำนวน 2 บทนี้มีปัญหาเกี่ยวกับการสัมผัสอะไรบ้าง
- 3.2 จงปรับปรุงกลอนแปดที่ให้นี้ให้ดีขึ้น

3.3 บทกลอนที่ให้นี้ยังไม่สมบูรณ์ จงเติมคำที่เหมาะสมลงในช่องว่างให้สมบูรณ์และถูกต้องตามหลักกลอน 8

3.4 กลอนบทนี้ มีลักษณะที่ผิดหลักกลอน 8 อยู่ที่แห่ง ตรงไหนบ้าง

4. การเรียนรู้ในระดับการวิเคราะห์ (Analysis)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดที่ลึกซึ้งขึ้นเนื่องจากไม่สามารถหาคำตอบได้จากข้อมูลที่มีอยู่โดยตรง ผู้เรียนต้องใช้ความคิดหาคำตอบจากการแยกแยะข้อมูลและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่แยกแยะนั้น หรืออีกนัยหนึ่งคือการเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถจับได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุ เหตุผล หรือจุดที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง การวิเคราะห์โดยทั่วไปมี 2 ลักษณะ คือ

4.1 การวิเคราะห์จากข้อมูลที่มีอยู่เพื่อให้ได้ข้อสรุปและหลักการที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

4.2 การวิเคราะห์ข้อสรุป ข้ออ้างอิง หรือหลักการต่าง ๆ เพื่อหาหลักฐานที่สามารถสนับสนุนหรือปฏิบัติข้อความนั้น พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับวิเคราะห์ ได้แก่ จำแนกแยกแยะ หาเหตุและผล หาความสัมพันธ์ หาข้อสรุป หาหลักการ หาข้ออ้างอิง หาหลักฐาน ตรวจสอบ จัดกลุ่ม ระบุ ชี้ เนื้อหา สิ่งที่ตามถึงข้อมูล ข้อความ เรื่องราว เหตุการณ์ เหตุผล องค์ประกอบ ความคิดเห็น สมมติฐาน ข้อยุติ ความมุ่งหมาย รูปแบบ ระบบ โครงสร้าง วิธีการ กระบวนการ

ตัวอย่างคำถามระดับการวิเคราะห์

4.2.1 กลอนของสุนทรภู่นี้ได้รับอิทธิพลจากอะไรบ้าง

4.2.2 กลอนของสุนทรภู่บทนี้ต้องการบอกความจริงอะไรแก่ผู้อ่าน

4.2.3 อะไรเป็นแรงจูงใจให้สุนทรภู่แต่งกลอนเรื่องพระอภัยมณี

4.2.4 ทำไมสุนทรภู่จึงได้รับการยกย่องให้เป็นกวีเอกของโลก

4.2.5 นักเรียนมีข้อมูลหรือหลักฐานอะไรที่สนับสนุนให้สุนทรภู่เป็นกวีเอกของโลก

5. การเรียนรู้ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ที่อยู่ในระดับที่ผู้เรียนสามารถ

(1) คิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสิ่งประดิษฐ์ ความคิด หรือ ภาษา (2) ทำนายสถานการณ์ในอนาคตได้ (3) คิดวิธีการแก้ปัญหาได้ แต่แตกต่างจากการแก้ปัญหาในขั้นนี้อาจมีคำตอบได้หลายคำตอบ พฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้การเรียนรู้ในระดับนี้ ได้แก่ เขียนบรรยายอธิบาย เล่า บอก เรียบเรียง สร้าง จัด ประดิษฐ์ แต่ง คัดแปลง ปรับ แก้ไข ทำใหม่ ออกแบบ ปฏิบัติ คิดริเริ่ม

ตั้งสมมติฐาน ตั้งจุดมุ่งหมาย ทำนาย แจกแจงรายละเอียด จัดหมวดหมู่ สถานการณ์ วิธีแก้ปัญหา
เนื้อหา สิ่งที่ถามถึง ได้แก่ ความคิด การศึกษาค้นคว้า แผนงาน สมมติฐาน จุดมุ่งหมาย ทฤษฎี
หลักการ โครงสร้าง รูปแบบ แบบแผน ส่วนประกอบความสัมพันธ์ แผนภาพ แผนภูมิ ผังกราฟิก

ตัวอย่างคำถามระดับการสังเคราะห์

5.1 จงแต่งกลอนแปดขึ้นมา 1 บท

5.2 ถ้าสุนทรภู่มีอายุยืนถึง 100 ปี ไม่ถูกประหารไปเสียก่อน นักเรียนคิดว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น

5.3 ถ้าสุนทรภู่มีชีวิตอยู่ในยุคนี้ นักเรียนคิดว่า สุนทรภู่จะแต่งกลอนเรื่องอะไร มีแนวคำเนิ่นเรื่องอย่างไร

5.4 จงให้ชื่อที่เหมาะสมและน่าสนใจแก่บทหรือยกรองต่อไปนี้

5.5 ถ้าสุนทรภู่นี้เป็นศรีปราชญ์ บทโคลงของศรีปราชญ์จะมีลักษณะเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร

5.6 การเรียนรู้ในระดับการประเมินค่า (Evaluation)

การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนต้องใช้การตัดสินใจคุณค่าซึ่งก็มีความหมายว่า ผู้เรียนจะต้องสามารถตั้งเกณฑ์ในการประเมินหรือตัดสินคุณค่าต่าง ๆ ได้ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นได้ ดังพฤติกรรมที่บ่งชี้ได้แก่ วิพากษ์วิจารณ์ ตัดสิน ประเมินค่า ตีค่าสรุป เปรียบเทียบ จัดอันดับ กำหนดเกณฑ์ กำหนดมาตรฐาน ตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น ให้เหตุผล บอกหลักฐาน เนื้อหา สิ่งที่ถามถึง ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง การกระทำ ความคิดเห็น ความถูกต้อง ความแม่นยำ มาตรฐาน เกณฑ์ หลักการ ทฤษฎี คุณภาพ ประสิทธิภาพ ความเชื่อมั่น ความคลาดเคลื่อน ออกติ วิธีการ ประโยชน์ ค่านิยมตัวอย่างคำถามระดับการประเมินค่า

5.6.1 กลอน 8 จำนวน 3 บทต่อไปนี้ บทไหนดีที่สุด เพราะเหตุใด

5.6.2 กลอน 8 บทนี้ควรปรับปรุงอย่างไรจึงจะดีขึ้น

5.6.3 ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้คัดเลือกกลอนของสุนทรภู่บางตอน จากเรื่องพระอภัยมณีมาให้ให้นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ศึกษา นักเรียนจะเลือกกลอนบทใด เพราะอะไร

5.6.4 ผู้เรียนมีวิธีการใดบ้างที่จะบอกว่าบุคคลนี้ดีบุคคลนั้นไม่ดี

โดยสรุป การใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) โดยครูผู้สอนใช้ตามเรื่องที่กำหนดมาให้อ่านทุกครั้ง ทุกแผนที่สอนด้วยคำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) 6 ระดับ ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า คำถามระดับ 1-3 เป็นระดับคำถามขั้นต่ำหรือง่าย ระดับคำถาม 4-6 จัดเป็นคำถามขั้นสูงหรือระดับยาก ครูผู้สอนจะต้องฝึกถามในระดับขั้นต่ำก่อนจึงฝึกถามในระดับขั้นสูงขึ้นไป

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) การจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาต่าง ๆ นั้น การเตรียมตัวและวางแผนอย่างมีระบบเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทของครู เน้นหนักในเรื่องของการเป็นผู้สอน ครูจะต้องจัดทำ “แผนการสอน” หรือแผนการจัดการเรียนรู้ หรือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเลือกใช้คำว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แทนคำอื่นที่หมายถึงแผนการสอน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จะใช้คำว่า “แผนการจัดการเรียนรู้” แทน คำว่าแผนการสอน มีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิรูปการเรียนรู้ใหม่ว่า ครูไม่ได้ทำหน้าที่การสอนแต่เพียงอย่างเดียว ครูต้องมีบทบาทใหม่ในเรื่องของ “การจัดการเรียนรู้” ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนของตน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแผนการสอน หรือ แผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนว่า หมายถึงแผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำลี รักสุทธี (2544 : 2) แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง สื่ออุปกรณ์เครื่องมือแผนการจัดการเรียนรู้ โครงการที่ครูจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่มีการเตรียมการอย่างมีระบบขั้นตอนและช่วยเหลือเพื่อให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพตามคาดหวังของการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 159) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นเครื่องมือแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง (2545 : 53) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาจากความหมายของแผนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษา

สรุปได้ว่า แผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้มีความหายคล้ายคลึงกัน หมายถึง การเตรียมการ สอนอย่างมีระบบเป็นลายลักษณ์อักษร ไว้ล่วงหน้าและเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียน ไปสู่ จุดหมายปลายทางที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความหมายของแผนการ จัดการเรียนรู้จะมีความหมายสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติการเรียนรู้ใหม่นับแต่นี้ต่อไป ครูไม่ได้ ทำหน้าที่สอนแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไปแต่ครุมีบทบาทใหม่ในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ ให้ เกิดขึ้นร่วมกับผู้เรียน ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

นิคม ชมภูหลง (2545 : 180) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า หมายถึง แผนการหรือ โครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใด รายวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้วิจัย ได้สรุปว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ หรือโครงการ สื่ออุปกรณ์ เครื่องมือ ที่ผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับ ผู้เรียนตามศักยภาพของผู้เรียน โดยมีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ มีการวัดผลประเมินผลตามเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนด

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปรียบ ได้กับแผนที่เดินทางของนักเดินทางที่จะต้อง พินฝ่าไปให้ถึงจุดหมายที่กำหนด ครูก็ขาดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้เช่นกัน หากผู้สอน ได้ทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ก็ยิ่งให้ประโยชน์แก่ตนเองมากเพียงนั้น มีนักการ ศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 2) ได้ให้ความหมายความสำคัญของแผนการจัดการ เรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงาน ทางวิชาการได้

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 3-4) ได้ให้เหตุผลและความสำคัญในการจัดการทำแผนการจัดการเรียนรู้ต่อครูผู้สอนดังนี้

1. ครูมีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอน การวัดผลประเมินผลรวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ได้อย่างละเอียดทุกแห่งทุกมุม

2. ครูสามารถเตรียมกระบวนการเรียนการสอน ได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ได้มากกว่า เช่น บังคับเครื่องอำนวยความสะดวกของโรงเรียน ทรัพยากร ค่านิยม และความเชื่อมั่นของท้องถิ่น

3. แผนการจัดการเรียนรู้ของครูจะเป็นคู่มือของตนเองที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับผู้เรียนระยะเวลา จำนวนชั่วโมงที่ใช้จริงในแต่ละภาคเรียน สามารถสอนได้ครบถ้วนและทันเวลา

4. ครูผู้สอนสามารถใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรงแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

นุรชัย ศิริมหาสาร (2545 : 4) ได้สรุปความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาชีพครูไว้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเป็นครูมืออาชีพมีการเตรียมการล่วงหน้า แผนการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เทคนิคการสอน สื่อ นวัตกรรมและจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กมาผสมผสานกันหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่ตนสอนอยู่

2. แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการสอน สื่อ นวัตกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล มาพัฒนาวิชาชีพของตน

3. แผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูที่จะปฏิบัติการสอนแทนสามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมั่นใจ และมีประสิทธิภาพ

4. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงข้อมูลด้านการเรียนการสอนการวัดและการประเมินผล ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

5. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครูซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปี เพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง หรือระดับให้สูงขึ้น และเพื่อใช้ประกอบการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2553 : 125) สรุปว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นแผนที่ผู้จัดการเรียนรู้จัดทำขึ้น จากคู่มือครูหรือแนวการจัดการเรียนรู้ของกรมวิชาการ ทำให้ผู้จัดการเรียนรู้ทราบว่าจะจัดการเรียนรู้เนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด จัดการเรียนรู้อย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผล โดยวิธีใด

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 58) ได้สรุปความสำคัญของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนที่ดี วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้ และจิตวิทยาการศึกษา
2. ช่วยให้ครูผู้สอนมีเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ที่ทำไว้ล่วงหน้าด้วยตนเองและทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย
3. ช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่าการสอนของตนได้เดินไปในทิศทางใด หรือทราบว่า จะสอนอะไร ด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร จะใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไรและจะวัดและประเมินผล อย่างไร
4. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิธีจัดการเรียนรู้จะ จัดหาและใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล
5. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอน (จัดการเรียนรู้) แทนได้
6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษ
7. เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน สำหรับ ประกอบการประเมินเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะครูให้สูงขึ้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาค้นคว้า ได้สรุปว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้สอนและทำให้ผู้สอนมีการเตรียมประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียน ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ทำให้ครูมีการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า โดยการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนได้
4. เป็นเครื่องมือให้ครู ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถทราบขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ในการสอนของครู เพื่อการนิเทศติดตาม และประเมินผลการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

2. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 136-137) แผนการสอนประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ 9 หัวข้อ โดยบูรณาการของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 7 ข้อ เพิ่มเติมจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู 2 หัวข้อ ดังนี้

1. สาระสำคัญ (Important) เป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการของเรื่องหนึ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนตามแผนการสอน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Objective) เป็นการกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการเกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนตามแผนการสอน
3. เนื้อหา (Content) เป็นเนื้อหาที่จัดกิจกรรมและต้องให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อเรียนตามแผนการสอน
4. กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity) เป็นการเสนอขั้นตอนหรือกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้
5. สื่ออุปกรณ์ เป็นสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดในแผนการสอน
6. การวัดและประเมินผล (Assessment) เป็นการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการวัดและประเมินผลว่านักเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนแยกประเมินเป็นก่อนเรียน ขณะสอนและประเมินหลังสอน
7. กิจกรรมเสนอแนะ เป็นกิจกรรมบันทึกเพิ่มเติมของครูผู้สอนหลังจากการได้นำแผนการสอนให้ผู้บังคับบัญชาตรวจความถูกต้องเพื่อปรับปรุงแผนการสอนก่อนนำแผนการสอนไปใช้
8. ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชาเป็นการบันทึกการตรวจแผนการสอนเพื่อเสนอแนะหลังจากที่ได้รับการตรวจความถูกต้องแล้ว การกำหนดรายละเอียดในหัวข้อต่าง ๆ ในแผนการสอนมีความสมบูรณ์

9. บันทึกผลการสอน เป็นการบันทึกของผู้สอนบันทึกหลังการนำแผนการสอนไปใช้สอนแล้ว เพื่อนำไปปรับปรุงและใช้สอนในคราวต่อไป ประกอบด้วย 3 หัวข้อ คือ

9.1 ผลการเรียนรู้ เป็นการบันทึกของผู้สอนบันทึกการเรียนด้านปริมาณและคุณภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัย และกระบวนการ ซึ่งได้กำหนดขึ้นกิจกรรมการเรียนการสอนและขั้นประเมินผล

9.2 ปัญหาและอุปสรรคในการบันทึกปัญหา อุปสรรคที่จะเกิดในขณะที่สอนก่อนหลังสอน

9.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขเป็นการบันทึกข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียน บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนที่หลักสูตรกำหนด

กรมวิชาการ (2545 : 44-45) ได้เสนอแนะหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ว่าครูต้องเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ถูกต้องชัดเจน ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง เป็นหัวข้อย่อยที่แยกออกมาจากหัวข้อใหญ่ ได้มาจากการอ่านคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตร หรือใช้หัวข้อปัญหาในชีวิตจริงตามความต้องการของชุมชนให้สอดคล้องกับวัยและความสามารถของผู้เรียนหรือจากแนวการสอนของกรมวิชาการ

2. จำนวนชั่วโมง ที่ใช้สอนเรื่องย่อยนั้น โดยคำนวณจากจำนวนชั่วโมงของหัวข้อใหญ่คำนวณชั่วโมงให้เหมาะสมกับน้ำหนักและปริมาณของหัวข้อย่อยนั้น

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คือ แก่นสารของความรู้ ทักษะและเจตคติที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่อง (หน่วยหัวข้อ) นั้น ๆ แล้วจัดเป็นหัวใจหรือตะกอนของความรู้ตามความสามารถที่จะให้คิดค้ำกับนักเรียนไปในอนาคต และจัดเป็นกรอบกำหนดจุดประสงค์การเรียนประจำหัวข้อเรื่องนั้น การเขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้คำนึงถึงหลักการเขียนดังนี้

3.1 เป็นประโยคที่สมบูรณ์และได้ใจความ

3.2 ใช้คำกะทัดรัดชัดเจนไม่ฟุ่มเฟือย

3.3 มีใจความตรงกับสาระการเรียนรู้ที่สอน

4. จุดประสงค์ ต้องเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยทั่วไปจะเขียนไว้

2 จุดประสงค์

4.1 จุดประสงค์ปลายทาง เป็นจุดประสงค์ที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคนเมื่อผ่านกระบวนการสอนวิชานั้นครบถ้วนแล้ว โดยมีลักษณะที่สำคัญต่อไปนี้

4.1.1 ครอบคลุมจุดประสงค์ของวิชา (จุดประสงค์ใหญ่ที่ระบุไว้ในหลักสูตร และจุดประสงค์ประจำรายวิชาที่กล่าวแทรกไว้ในคำอธิบายรายวิชา)

4.1.2 ควรสะท้อนคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของมนุษย์ที่จะเป็นผลมาจากการเรียนวิชานั้น โดยให้มีส่วนความรู้ ความคิด ส่วนความสามารถในกรปฏิบัติการและส่วนความรู้สึกร เช่น เจตคติ และค่านิยมต่าง ๆ

4.2 จุดประสงค์นำทาง เป็นจุดประสงค์เฉพาะการเรียนเนื้อหาย่อยในคาบวิชานั้นหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการใช้เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการเรียนเนื้อหาเรื่องนั้น ลักษณะการเขียนจะเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5. สารการเรียนรู้ เป็นสาระความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาในคาบเวลาเรียนนั้น ในการเขียนอาจเขียนเพียงหัวข้อหรือเค้าโครงเท่านั้น ไม่ต้องลงรายละเอียดทั้งหมด

6. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิธีการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนซึ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร

7. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนใช้ประกอบการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ อาจเป็นรูปภาพ ของจริง ของจำลอง แผนภูมิ เพลง หนังสือ นิทาน บัตรคำ สไลด์ แผ่นใส ครูควรหาให้สอดคล้องกับบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และสะดวกในการสอน โดยใช้หลักการใช้สื่อการเรียนการสอนคำนึงถึงเป้าหมายประโยชน์ประสิทธิภาพ ปลอดภัย แปรลดตา และประหยัด

8. การวัดผลและประเมินผล เป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องวัดและประเมินผลทุกครั้งที่สอน เพื่อทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ผู้สอนอาจวัดผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้แบบทดสอบก่อนเรียน ใช้การสังเกต การทำกิจกรรมของผู้เรียน การซักถาม การสัมภาษณ์ การทำแบบฝึกหัด

วิมลรัตน์ สุนทร โรจน์ (2553 : 126) อธิบายองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ เกิดขึ้นจากความพยายามตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. จัดการเรียนรู้อะไร (หน่วย หัวเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
2. เพื่อจุดประสงค์อะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
3. ตัวสาระอะไร (โครงร่างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการใด (กิจกรรมการเรียนการจัดการเรียนรู้)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ (วัดผลประเมินผล)

เพื่อตอบคำถามดังกล่าว จึงกำหนดให้แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ หน่วยที่จัดการเรียนรู้และสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอด) ของเรื่อง

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. สารการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนการจัดการเรียนรู้
5. สื่อการเรียนการจัดการเรียนรู้
6. วัดผลประเมินผล

ดังนั้น ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จึงต้องเขียนให้ครบทุกหัวข้อดังกล่าวรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย ได้สรุปว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดทำจะมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. สำคัญ (Important)
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Objective)
3. เนื้อหา (Content)
4. กิจกรรมการเรียนการสอน (Activity)
5. สื่ออุปกรณ์ เป็นสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดในแผนการสอน
6. การวัดและประเมินผล (Assessment)
7. กิจกรรมเสนอแนะ
8. ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชา
9. บันทึกผลการสอน เป็นการบันทึกของผู้สอนบันทึกหลังการนำแผนการสอนไปใช้สอนแล้ว เพื่อนำไปปรับปรุงและใช้สอนในคราวต่อไป ประกอบด้วย 3 หัวข้อ คือ
 - 9.1 ผลการเรียนรู้ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัยและกระบวนการ
 - 9.2 ปัญหาและอุปสรรคในการบันทึกปัญหา
 - 9.3 ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขเป็นการบันทึกข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน

3. รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ทั่วไป มี 3 รูปแบบใหญ่ๆ คือ (กรมวิชาการ. 2545 : 42-45)

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เขียน โดยใช้หัวข้อเรื่องตามที่กำหนดมากำกับแต่การลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนจะเขียนเป็นเชิงบรรยายกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ โดยระบุชัดเจนว่านักเรียนทำอะไร

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง เขียน โดยใช้หัวข้อเรื่องตามที่กำหนดมากำกับ แต่บรรจุลงในตารางเกือบทั้งหมด

3. แผนการจัดการเรียนรู้แบบพิสดาร เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีรายละเอียดมากขึ้น การลำดับกิจกรรมการเรียน การสอนแยกเป็นกิจกรรมที่ครูปฏิบัติ และสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกัน

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2543 : 83-90) ขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง

1.2 ด้านทักษะพิสัย (Skill) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือกระทำ

1.3 ด้านจิตพิสัย (Affective) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรมหรือเจตคติ หรือเรียนความรู้สึกในใจ

ขั้นที่ 2 การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เป็นการพิจารณาว่าการเรียนการสอนในแผนมีจุดเน้นหรือสาระสำคัญอะไร จะต้องสอนเนื้อหาใด จะเลือกใช้เทคนิควิธีการสอนใดจึงจะสอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนด

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 11) การเขียนแผนการศึกษามีขั้นตอนพื้นฐาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พิจารณาระยะเวลาทั้งหมดในการสอนว่าควรมีเวลาเท่าไร

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาระยะเวลาของแต่ละวิชา หรือแต่ละหัวข้อของแต่ละวิชา

ขั้นตอนที่ 3 พิจารณาระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ เพื่อให้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดรายละเอียดของหน่วยการสอน

ขั้นตอนที่ 5 ปรับหน่วยการเรียนรู้ ให้เป็นรายสัปดาห์ หรือในการสอนแต่ละครั้ง

การจัดทำแผนการสอนเป็นการผสมผสานเนื้อหาและจุดประสงค์ของหลักสูตรหลักจิตวิทยา นวัตกรรมการเรียนใหม่ และปัจจัยความพร้อมของโรงเรียน ตลอดจนความต้องการของชุมชนที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนการสอนช่วยให้ครูมีทิศทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจนและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้มากที่สุด

กรมวิชาการ (2545 : 38-41) ได้เสนอแนะขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีได้หลากหลายรูปแบบผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนไม่ได้กำหนดรูปแบบไว้ จึงเลือกแบบที่ตนเองเห็นว่า สะดวกต่อการนำไปใช้ ดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้วมาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2. ตั้งชื่อแผนตามหัวข้อสาระการเรียนรู้

3. กำหนดจำนวนเวลา ระบุระดับชั้น

4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค ที่เลือกไว้เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา โดยยึดหลักการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของ ลินน์ มอริส (Lynn Morris) ที่ว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ต้อง

4.1 บรรยายจุดหมายปลายทาง ไม่ใช่วิธีการ

4.2 สะท้อนถึงระดับต่าง ๆ ของทักษะที่เกิด

4.3 ใช้คำกริยาที่เป็นรูปธรรม และใช้องค์ประกอบ 3 ส่วน ตามแนวของ โร

เบิร์ต เมจเจอร์ (Robert Mager) คือ

4.3.1 พฤติกรรม (Overall Behavior)

4.3.2 สถานการณ์ หรือเงื่อนไข (Important Conditions)

4.3.3 เกณฑ์ (Criterion)

5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เฉพาะข้อที่สัมพันธ์กับหัวข้อสาระการเรียนรู้ กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติวิชา

6. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนดไว้ที่จำเป็นต้องสอน

7. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหานั้น ๆ

8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

9. เลือกสื่ออุปกรณ์ สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วิดีทัศน์

10. จัดทำลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการสอนตามธรรมชาติ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และคำนึงการบูรณาการเทคนิคและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เข้าไว้ในแต่ละขั้นตอนด้วย

11. กำหนดการวัดผลประเมินผลโดยวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งที่เกิดระหว่างเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และที่เกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวัดผลหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสม เช่น ปฏิบัติจริง การทดสอบความรู้ การทำงานกลุ่ม ชิ้นงานที่เกิดจากการเรียนและการสังเกตพฤติกรรม

4. หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการได้กำหนดหลักในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้
 สุกนธ์ สินทรพานนท์ และคณะ (2545 : 24-28) ได้เสนอแนะหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้เพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยกำหนดมาตรฐานของแต่ละสาระการเรียนรู้ไว้แล้วแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะนำมาวิเคราะห์ออกเป็นมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นออกมาเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ในแต่ละชั้นปี และผู้สอนจะนำการเรียนรู้มากำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการเรียนรู้ การเขียนผลการเรียนรู้นั้น เป็นการเขียนในสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะมีความรู้ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือมีทักษะ หรือเจตคติที่เกิดขึ้น อย่างชื่อผู้สอนอาจจะกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ก็ได้ การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้หรือผลการเรียนรู้ เขียนได้ 2 รูปแบบ คือ จุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง

จุดประสงค์ปลายทาง คือ จุดประสงค์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน หลังจากที่ได้นำดำเนินการตามขั้นตอนจนจบแผนการจัดการเรียนรู้นั้น ซึ่งการเขียนจุดประสงค์ปลายทางนั้นจะครอบคลุมพฤติกรรมใหญ่ๆ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย หรือด้านจิตพิสัย เช่น มีความรู้ความเข้าใจ... ตระหนักในความสำคัญ... สามารถนำไปปฏิบัติได้... ฯลฯ

จุดประสงค์นำทาง คือ จุดประสงค์ย่อยของจุดประสงค์ปลายทาง ลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมย่อยๆ ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้กระทำพฤติกรรมแล้วจะเกิดการเรียนรู้อิงจุดประสงค์ปลายทางลักษณะของการเขียนจุดประสงค์นำทางได้แก่ บอก... ได้ อธิบาย... ได้ ลำดับเหตุการณ์... ได้ แปลความ... ได้ อ่าน... ได้ ฟัง... แล้วสรุปได้ วิเคราะห์... ได้ สรุป... ได้ สาธิต... ได้ นำเอาไปใช้... ได้ ปฏิบัติ... ได้ อภิปราย... ได้ ฯลฯ การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ของบางรายวิชาก็นิยมเขียนเป็นจุดประสงค์นำทางแต่เพียงอย่างเดียว โดยเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยไม่มี

แยกออกเป็นจุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทาง แต่เขียนในภาพรวมว่าเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้

3. สารการเรียนรู้การเขียนเนื้อหาสาระในเรื่องต่าง ๆ จะเขียนเฉพาะขอบข่ายเนื้อหาเป็นประเด็นสำคัญสั้น ๆ ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ หรือจุดประสงค์การเรียนรู้

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเรียน ผู้สอนควรใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ วิธีเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และดำเนินกระบวนการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ในยุคข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ผู้สอนจะต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการสร้างความสนใจให้แก่นักเรียนซึ่งมีวิธีการหลายอย่าง เช่น ให้ดูรูปภาพ ตั้งคำถาม ถาม-ตอบ พังนิทาน ปริศนาคำทาย สุภาษิต คำพังเพย คำขวัญคำกลอน วิเคราะห์ข่าวประจำวัน วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง เล่าความประทับใจ ชมวีดิทัศน์ ชมสไลด์ ฯลฯ ผู้สอนต้องมีสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ มาเร้าความสนใจของผู้เรียน พร้อมทั้งจะต้องป้อนคำถามให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ตามอย่างมีเหตุผล เพื่อกระตุ้นเข้าสู่บทเรียน คำถามที่ผู้สอนควรใช้มักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า ทำไม...อย่างไร...อะไร...เมื่อไร...ที่ไหน... เป็นต้น

4.2 ขั้นตอนดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนแล้วผู้สอนจะต้องแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หรือจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนได้รู้ทิศทางหรือเป้าหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน ซึ่งขั้นดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้นี้จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญ ผู้สอนจะต้องเตรียมจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาเป็นอย่างดี การออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญ ผู้สอนจะต้องเตรียมจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาเป็นอย่างดีการออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะมีกระบวนการต่าง ๆ ดำเนิน ไปตามขั้นตอนขอเทคนิคการสอนที่กำหนดไว้

4.3 ขั้นสรุป เป็นการสรุปผลจากการดำเนินการกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบแผนการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุผลตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้หรือไม่ ข้อสังเกตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนหลากหลายนั้น อาจารย์ขั้นตอนไว้เป็นการกำกับให้ผู้สอนได้ดำเนินการกิจกรรมตามขั้นตอนก็ได้ หรืออาจจะเขียนลำดับต่อเนื่องตามกิจกรรมกำหนด โดยไม่ระบุขั้นตอนก็ได้ แต่รวมแล้วต้องอยู่บนหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. สื่อการเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของแผนการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องวางแผนว่าจะใช้สื่อใดประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน สื่อบางประเภทผู้สอนสามารถผลิตเองได้ แต่สื่อบางประเภทต้องไปจัดซื้อจัดหามาใช้ประกอบการสอน สื่อการเรียนรู้จึงอาจจะมีทั้งสื่อวัสดุ สื่อเอกสาร และสื่อบุคคล ผู้สอนจะเขียนชื่อประเภทของสื่อทุกชนิดที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ในหัวข้อนี้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ วัสดุทัศนศิลป์ ไลต์ CAI หุ่นจำลอง รูปภาพ เอกสารประกอบการสอน เอกสารประกอบการเรียน บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ใบความรู้ ใบงาน ข่าว หนังสือสำหรับค้นคว้า ฯลฯ ถ้าเป็นสื่อบุคคลก็มักจะเป็นผู้ที่เชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้เฉพาะเรื่อง บุคคลตัวอย่าง บุคคลที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนไปสัมภาษณ์เพื่อเพิ่มความรู้ และประสบการณ์ เป็นต้น สำหรับแหล่งเรียนรู้นั้นมีความสำคัญต่อผู้เรียนมากซึ่งผู้สอนควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้มากพอและนำนักเรียน ไปเรียนรู้และหาประสบการณ์ตรง

6. การวัดประเมินผล การวัดผลและการประเมินผลเป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ในด้านความประพฤติพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ มีรูปแบบการวัดผลและประเมินผลที่สามารถตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ได้พัฒนาผู้เรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังนั้น การประเมินผลจะต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการด้านทัศนคติควรมีการวัดและประเมินตามสภาพจริง โดยเน้นการวัดจากปฏิบัติเพิ่มสะสมผลงานในการประเมินผลนั้นสามารถประเมิน ได้ทั้งในระหว่างการเรียนการสอนและประเมินสรุปรวมผู้สอนควรเตรียมการสำหรับการวัดผลและประเมินผล ซึ่งอาจเลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินผลหลากหลายให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีการกำหนดการประเมินให้ชัดเจน เช่น การทดสอบ การบันทึกพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การสำรวจความคิดเห็นการบันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มสะสมผลงาน ฯลฯ

โดยสรุป หลักการแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง โดยกำหนดสาระสำคัญตัวชี้วัด เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ ตลอดจนการวัดและประเมินผล เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

1. ความหมายของประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

ประสิทธิภาพประสิทธิผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) หมายถึง ผลรวมของการหาคุณภาพ (Quality) ทั้งเชิงปริมาณที่แสดงเป็นตัวเลข (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่แสดงเป็นภาษาที่เข้าใจได้ เป็นผลที่แสดงถึงผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ถูกต้องถึงระดับเกณฑ์ที่คาดหวัง (เผชิญ กิจระการ, 2544 : 51)

ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความโดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) หมายถึง ระดับคุณภาพประสิทธิผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นระดับที่ผู้สร้างแผนการเรียนรู้พึงพอใจว่า หากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) นั้นมีค่าถึงระดับนั้นแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) นั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537 : 494 – 499)

2. แนวคิดการหาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

การทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development Testing” เป็นการตรวจสอบพัฒนาเพื่อให้งานดำเนิน ไปอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การนำแผนการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Tryout) เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปสอนจริง (Trial Run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ความจำเป็นที่ต้องทดสอบประสิทธิภาพ การหาประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ นั้น มีความจำเป็น ดังต่อไปนี้คือ

1. สำหรับผู้สร้างแผนการเรียนรู้ ในการประกันคุณภาพของแผนการเรียนรู้ว่าอยู่ในขั้นที่เหมาะสมที่จะนำไปสร้างหรือนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ต้องมีการหาประสิทธิภาพ เพื่อให้ทราบว่าแผนการเรียนรู้ นั้นคุ้มค่ากับเวลา ทรัพยากรและแรงงานที่ลงทุนหรือไม่ ซึ่งถ้าแผนการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพต่ำ ไม่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก็ไม่ควรสร้างหรือนำไปใช้

2. สำหรับผู้ใช้ การหาประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ จะช่วยให้ครูผู้สอนได้แผนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้สร้างแผนการเรียนรู้พึงพอใจว่า หากแผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว แผนการเรียนรู้นั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปใช้กับผู้เรียนและคุ้มครองการลงทุน

การกำหนดประสิทธิภาพกระทำได้โดย การประเมินผลพฤติกรรมผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็นประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_p) และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_r)

4. การหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

หลังจากผ่านกระบวนการและขั้นตอนของการสร้างสื่อทั้งหลายตามหลักวิชาแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การหาประสิทธิภาพของสื่อที่สร้างขึ้น กล่าวคือ ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนใด ๆ มีกระบวนการสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) และขั้นตอนการหาประสิทธิภาพตามวิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) ทั้งสองวิธีนี้ควรทำควบคู่กันไป จึงจะมั่นใจได้ว่าสื่อหรือเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพจะเป็นที่ยอมรับได้มีรายละเอียดดังนี้ (เผชญ์ กิจระการ. 2544 : 46 - 57)

4.1 วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) กระบวนการนี้เป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักของความรู้และเหตุผลในการตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะนำมาหาประสิทธิภาพ โดยใช้สูตรดังนี้

$$CVR = \frac{2N_c}{N} - 1$$

เมื่อ	CVR	แทน	ประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach)
	N_c	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับ (Number of Panelists Who Had d f Agreement)
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด (Total Number of Panelists)

ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินสื่อการเรียนการสอนตามแบบประเมินที่สร้างขึ้นในลักษณะของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) (นิยมใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไปแทนค่าในสูตร สำหรับค่าเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญที่ยอมรับจะต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 5.00 ค่าที่คำนวณได้ต้องสูงกว่าค่าในตาราง ตามจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ถ้าค่าที่คำนวณได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องปรับปรุงแก้ไขสื่อและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

4.2 วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical Approach) วิธีการนี้จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมาย การหาประสิทธิภาพของสื่อส่วนใหญ่ใช้วิธีนี้ ประสิทธิภาพส่วนใหญ่จะพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์การทำแบบฝึกหัดหรือกระบวนการเรียน หรือแบบทดสอบย่อย โดยแสดงเป็นค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 85/85$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น

5. การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนหรือนวัตกรรมทางการศึกษา (E_1/E_2)

ในการวิจัยบางครั้งนักวิจัยจะใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการศึกษา เช่น แผนการสอน บทเรียนคอมพิวเตอร์ ชุดสื่อผสม เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ดังนั้นจึงต้องมีวิธีหาคุณภาพของสื่อดังกล่าวด้วย (สมนึก ภักดิ์ทิษณี, 2549 : 98-99)

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) หมายถึง ค่าที่บ่งบอกว่าแผนการจัดการเรียนรู้ นั้นสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ภายใต้สถานการณ์และกิจกรรมที่กำหนดให้ โดยจะมีการเก็บข้อมูลของผลการเรียนรู้อันเนื่องมาจากนวัตกรรมหรือแผนการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความงอกงามของผู้เรียนได้

โดยทั่วไปมักจะคำนวณจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อย แบบฝึกทักษะการใช้ชุดการเรียนรู้ หรือคะแนนจากพฤติกรรมการเรียน ในระหว่างที่ผู้เรียนกำลังเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทุกส่วนที่ผู้เรียนทุกคนทำได้
	N	แทน	จำนวนผู้เรียนทั้งหมด
	A	แทน	คะแนนเต็มของทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนที่ผู้เรียนทุกคนทำได้
	N	แทน	จำนวนผู้เรียนทั้งหมด
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบทั้งหมด

ประสิทธิภาพ หมายถึง ร้อยละของค่าเฉลี่ยคะแนนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ระหว่างทดลอง/ร้อยละของค่าเฉลี่ยคะแนนจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้หลังทดลอง แทนด้วย E_1/E_2

การหาประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความโดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) การนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความโดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) ไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้ว นำผลที่ได้มาปรับปรุงเพื่อนำไปสอนจริง ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537 : 494 – 498) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้คือ

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความโดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนเป็นระดับที่ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะพึงพอใจว่าหากแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว แผนการจัดการเรียนรู้นั้นก็มีคุณค่าที่จะนำไปสอนผู้เรียน

เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ กำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 คือประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ตัวอย่าง 80 / 80 หมายความว่า เมื่อเรียนจบแผนการเรียนรู้แล้วผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองาน ได้ผลเฉลี่ย 80 %

การที่จะกำหนด E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความเข้าใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90 /90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตนาศึกษาตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำเพราะตั้งเกณฑ์ต่ำไว้เท่าใดมาก็จะได้ผลเท่านั้น

จากที่กล่าวมาสามารถคำนวณ ได้ค่าตัวเลขที่บอกถึงประสิทธิภาพของสื่อ หรือแผนการจัดการเรียนรู้ แต่การที่จะสรุปว่าสื่อหรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ จะต้องมีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการพิจารณา

ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้จึงหมายถึง หมายถึง ระดับความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยได้กำหนดเกณฑ์ไว้คือ 75 / 75

ตัวเลข 75 ตัวแรก คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบย่อยระหว่างเรียนหลังเรียนจบแต่ละเรื่องของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ตัวเลข 75 ตัวหลัง คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพ หมายถึง การนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสอนจริง นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจึงผลิตออกมาเป็นจำนวนมากๆ ความจำเป็นที่จะต้องทดสอบประสิทธิภาพ ในการผลิตระบบการดำเนินงานทุกประเภทต้องมีการตรวจสอบระบบนั้นเพื่อเป็นการประกันว่าจะมีประสิทธิภาพจริงตามที่มุ่งหวัง

ดัชนีประสิทธิผล

1. ความหมายดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบหลังเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นจะดูมีประสิทธิผลทางการสอน และการวัดประเมินผลสื่อการสอนนั้น แบบปกติการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการทดสอบหลังเรียนหรือเป็น

การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมได้กำหนดสูตรในการหาค่าดัชนีประสิทธิผล ดังนี้

เผชิญ กิจกรรม และสมนึก ภัททิยธนี (2545 : 30-36) การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยอาศัยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) มีสูตร ดังนี้

ค่าดัชนีประสิทธิผล =
$$\frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$
 หรือ

$$E.I. = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ P_1 แทน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน

P_2 แทน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน

Total แทน ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

ตัวอย่างการคำนวณแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การหาประสิทธิผลของสื่อ

ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนนหลังเรียน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน	E.I.
20 x 30	412	100	0.6240

จากตารางที่ 6 แสดงว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40

การหาค่า E.I. เป็นการพิจารณาพัฒนาการในลักษณะที่ว่าเพิ่มขึ้นเท่าไร ไม่ได้ทดสอบว่าเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ ซึ่งค่าที่แสดงคะแนนที่เพิ่มขึ้น 0.6240 นั้น เรียกว่า หาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) และเพื่อให้สื่อความหมายกันง่ายขึ้นจึงแปลงคะแนนให้อยู่ในรูปของร้อยละ เช่น จากค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) 0.6240 คิดเป็นร้อยละ 62.40

สูตรการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) จะเขียนในรูปของร้อยละก็ได้ ซึ่งผลการคำนวณจะได้เท่ากับผลการคำนวณจากคะแนนดิบ สูตรเป็นดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

หรือ

$$\text{E.I.} = \frac{P_2\% - P_1\%}{\text{Total} - P_1\%}$$

เช่น จากตัวอย่างในตาราง 2 สามารถหาค่า E.I. โดยใช้สูตรที่แปลงคะแนนดิบให้อยู่ในรูปร้อยละก่อน ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{E.I.} &= \frac{\frac{412}{600} \times 100 - \frac{100}{600} \times 100}{100 - \frac{100}{600} \times 100} \\ &= \frac{\frac{206}{3} - \frac{50}{3}}{100 - \frac{50}{3}} \\ &= \frac{156}{3} \\ &= \frac{250}{3} \\ &= \frac{78}{125} \\ &= 0.62 \end{aligned}$$

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับค่า E.I.

1. E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และถ้าเป็นค่าลบแสดงว่า คะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือสื่อที่ใช้ไม่มีคุณภาพจะยกตัวอย่างค่า E.I. ให้ดูหลาย ๆ รูปแบบดังนี้ (ในที่นี้สมมุติว่า มีนักเรียน 20 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

1.1 ถ้าผลสอบก่อนเรียนของนักเรียนทุกคนได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้ (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) แต่ผลสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคนทำถูกต้องทุกข้อ (ได้คะแนนเต็มทุกคน) ค่าของ E.I. จะเป็น 1.00 ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{600 - 0}{600 - 0} = 1.00 \dots\dots\dots (1)$$

$$E.I. = \frac{600 - 200}{(20 \times 30) - 200} = 1.00 \dots\dots\dots (2)$$

จากสมการ (1) แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียนนักเรียนทุกคนทำผิดหมดทุกข้อ แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน แต่จากสมการ (2) แสดงให้เห็นว่า ก่อนเรียนนักเรียนได้คะแนนรวมจำนวนหนึ่ง แต่หลังเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน

สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะได้เท่าไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียน คิดเป็นร้อยละ 100 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนตามที่ต้องการ

1.2 ถ้าผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบ ซึ่งต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ ดังตัวอย่าง

$$E.I. = \frac{300 - 500}{(20 \times 30) - 500} = \frac{-200}{100}$$

ลักษณะเช่นนี้ถือว่าระบบการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลวและเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะค่า E.I. ต่ำหรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังสอบต่ำ หรือน้อยกว่าคะแนนก่อนสอบ และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหาค่า E_1/E_2 มาก่อนค่า E_2 คือคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนซึ่งจะเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้น หากคะแนนหลังสอนต่ำหรือมากกว่าคะแนนก่อนสอน ค่า E_2 จะไม่มีเกณฑ์ที่กำหนด ดังตัวอย่างคะแนนหลังสอนใน 1.2 ค่า E_2 จะเป็นดังนี้

$$E_2 = 300 \times 100 = 50\% = E_2$$

จะเห็นว่าค่า E_2 ก็จะไม่ผ่านตั้งแต่ต้น จึงไม่จำเป็นต้องหาค่า E.I. ตามมาแต่ถ้าปรับปรุงแผนหรือสื่อก่อน จนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์ การหาค่า E.I. ก็น่าจะมีค่าสูงไปเอง

1.3 การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไรหรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วย หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังสอนเพิ่มขึ้นน้อย เป็นเพราะว่ากลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้ว ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหาย จะยกตัวอย่างให้ดูค่า E.I. 4 ค่าต่อไปนี้

$$\frac{600 - 500}{(20 \times 30) - 500} = 1.00 \dots\dots\dots \textcircled{1}$$

$$\frac{550 - 500}{(20 \times 30) - 500} = 0.5 \dots\dots\dots \textcircled{2}$$

$$\frac{550 - 400}{(20 \times 30) - 400} = 0.75 \dots\dots\dots \textcircled{3}$$

$$\frac{548 - 200}{(20 \times 30) - 200} = 0.5 \dots\dots\dots \textcircled{4}$$

สมการ ① ค่า E.I. = 1.00 แสดงให้เห็นว่าก่อนเรียนมีความรู้ในเรื่องที่ครูจะสอนสูงแล้ว หลังสอนเสร็จนักเรียนทุกคนมีความรู้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ก็สามารถทำแบบทดสอบได้คะแนนเต็มทุกคน จะเห็นว่าคะแนนต่างกันเล็กน้อยคือ $600 - 500 = 100$ คะแนน แต่ค่า E.I. ก็มีค่าสูงสุด คือ 1.00

สมการ ② คะแนนหลังเรียนกับก่อนเรียนยังห่างกันไม่มาก แม้จะทำให้ค่า E.I. ต่ำ คือเท่ากับ .50 ก็ไม่ได้แปลว่าไม่ดี หรือมีพัฒนาการน้อย ต้องแปลความว่าโดยฉิวเฉลี่ยก่อนเรียน

นักเรียนมีความรู้มากอยู่แล้ว หลังเรียน ได้คะแนนเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อยก็เกือบจะได้คะแนนเต็ม สมการ ③ และ ④ คะแนนก่อนเรียนมีน้อย แสดงให้เห็นว่า มีความรู้ น้อย หลังเรียนมีความรู้ เพิ่มขึ้นมาก ค่า E.I. จึงสูงเป็น .75 หรือ .87 ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็ไม่ควรจะแปลว่าดีกว่า ค่าใน สมการ ① หรือ ② ซึ่ง ได้ค่า E.I. เป็น 1.00 หรือ .50 เพราะนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างจาก สมการ ① หรือ ② นั้น เขามีความรู้ก่อนเรียนสูงอยู่แล้ว ซึ่งก็เป็นเรื่องดีและมักจะเป็นลักษณะของ นักเรียนกลุ่มเก่ง

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 157-159) เพื่อให้ทราบว่าสื่อการเรียนการสอนหรือวิธี สอน ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) เพียงใด ก็จะนำสื่อที่พัฒนาขึ้นนั้นไปทดลองใช้ กับนักเรียนที่อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับที่ได้ออกแบบมาแล้ว นำผลการทดลองมาวิเคราะห์หา ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการให้ผลอย่างชัดเจน แน่นนอน ซึ่งนิยมวิเคราะห์และแปลผล 2 วิธี

วิธีที่ 1 จากการพิจารณาผลของการพัฒนา

วิธีนี้ เป็นการเปรียบเทียบระหว่างจุดเริ่มต้นกับจุดสุดท้าย เช่น ระหว่างก่อน เรียนกับหลังเรียนเพื่อเห็นการพัฒนาหรือความงอกงาม ครูผู้วิจัยจะต้องสร้างเครื่องมือวัดในตัวแปร ที่สนใจศึกษา เช่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่สร้างเพื่อวัดผลการ เรียนรู้หลังจากเรียนเรื่องนั้น หรือหลังการทดลองเรื่องนั้น ซึ่งจะต้องสร้างให้ครอบคลุมจุดประสงค์ เนื้อหาสาระที่เรียน หรือคุณลักษณะที่มุ่งวัด สร้างไว้ล่วงหน้า เมื่อก่อนเริ่มสอนหรือเริ่มทดลอง (Pre-test) และหลังจากเรียนเรื่องนั้นจบแล้ว ก็นำแบบทดสอบชุดเดิมมาทดลองกับผู้เรียนกลุ่มเดิม (Post-test) นำผลทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน โดยเขียนคะแนนหลังเรียนไว้ก่อนคะแนนก่อนเรียน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม 1. พิจารณารายบุคคล 2. การพิจารณารายกลุ่ม

วิธีที่ 2 การหาดัชนีประสิทธิภาพ

การหาดัชนีประสิทธิภาพ (Effectiveness Index) กรณีรายบุคคล ตามแนวคิดของ Hofland จะให้สารสนเทศที่ชัดเจน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิภาพ} = \frac{\text{คะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{คะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{คะแนนเต็ม} \times \text{จำนวนนักเรียน}) - \text{คะแนนก่อนเรียน}}$$

การหาค่าดัชนีประสิทธิผลหาโดยใช้คะแนนของกลุ่ม ซึ่งทำให้มีสูตรเปลี่ยนไปดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนของทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนของทุกคน}}$$

สรุปได้ว่าค่า E.I. ที่เกิดจากนักเรียนแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันเพราะไม่ได้เริ่มจากฐานของความรู้ที่เท่ากัน ค่า E.I. ของแต่ละกลุ่มก็ควรอธิบายพัฒนาการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนคาดหวัง ได้ซึ่งผู้มีความหมายไว้ ดังนี้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2542 : 15) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจในการตอบสนองว่า เป็นความรู้สึกพอใจในการร่วมกิจกรรม แบบเต็มใจ และพึงพอใจจนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น ร้องรำทำเพลงร่วมกับคนอื่นด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินสนุกสนานกับการเล่นเกมตัวเลข เป็นต้น

อานนท์ กระจบอุท (2543 : 33) สรุปความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการทำงานนั้น เช่น ความรู้สึกรัก ชอบ ภูมิใจ เต็มใจและยินดี ผู้มีความพึงพอใจในการทำงานจะมีความเสียสละอุทิศแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งานอย่างแท้จริง

ศุภศิริ โสมาเกตู (2544 : 49) สรุปความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงาน หรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

เฉลิมชัย เทียมกลิ่น (2545 : 45) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่มีความสุขร่าเริงอย่างมาก เป็นความสำเร็จความสุขสดชื่นที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ

ตาโรซ ไชยสมบัติ (2545 : 15) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานเกี่ยวกับการให้บริการ ดังนั้นผู้ให้บริการจึง ต้องจัดให้บริการ และปฏิบัติงานดำเนินการ ให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจด้วยความพึงพอใจ

อุทัยพรรณ สุกใจ (2545 : 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจจะเป็น ไปเชิงประเมินค่าว่า ความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็น ไปในทางบวกหรือทางลบ

สุธิดา หงษ์ศรีหม่น (2547 : 53) กล่าวว่า ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียน การสอน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่บุคคลจะเรียนรู้หรือมีพัฒนาการและความเจริญงอกงาม นั้นบุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะพึงพอใจ สุขใจเป็นเบื้องต้น

นัตรลดา ปุณณพันธ์ (2548 : 86) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจใน การเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้อง ดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

กมลทิพย์ นันทจันทร์ (2549 : 49) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบ รู้สึกสมหวัง หรือพอใจ ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านวัตถุและ ด้านจิตใจ

นฤมล ธรรมประชา (2549 : 36) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ และมีความสุขเมื่อได้ปฏิบัติงานนั้น หรือที่ได้ทำงานร่วมกับคนอื่น มีทัศนคติที่ดีต่องานสามารถ ดำเนินกิจกรรมจนบรรลุผลสำเร็จ

จากความหมายความพึงพอใจที่มีผู้ให้ความหมายไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมใน เชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งถือ เป็นสิ่งที่ สำคัญที่จะกระตุ้น ให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความ พึงพอใจ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงบรรยากาศและสร้างสถานการณ์ รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนเพื่อสร้าง ความพึงพอใจให้กับผู้เรียน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นๆเป็นไปตามวัตถุประสงค์

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540 : 139 – 144) ได้อ้างทฤษฎีการจูงใจของนักการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) กล่าวว่าความต้องการของมนุษย์แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1 ความต้องการเพื่อดำรงชีวิต (Existence Needs) หรือ E เป็นความต้องการทางร่างกายและปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

1.2 ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) หรือ R เป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงานและคนที่ต้องการจะมีความสัมพันธ์ด้วย

1.3 ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) หรือ G เป็นความต้องการที่จะพัฒนาตนเองตามศักยภาพสูงสุด

2. ทฤษฎีการจูงใจของแมค คลีแลนค์ (MC Cleland) เชื่อว่า ความต้องการเป็นการเรียนรู้จากการมีประสบการณ์ และมีอิทธิพลต่อการรับรู้สถานการณ์และแรงจูงใจสู่เป้าหมาย โดยแบ่งความต้องการออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Needs for Achievement) เป็นพฤติกรรมที่จะกระทำการใด ๆ ให้เป็นผลสำเร็จ เป็นแรงขับที่นำไปสู่ความเป็นเลิศ

2.2 ความต้องการสัมพันธ์ (Needs for Affiliation) เป็นความปรารถนาที่จะสร้างมิตรภาพและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

2.3 ความต้องการอำนาจ (Needs for Power) เป็นความต้องการควบคุมผู้อื่นมีอิทธิพลต่อผู้อื่น

สรวงศ์ โค้วตระกูล (2541 : 325) ได้เสนอทฤษฎีลำดับความต้องการ (Hierarchy of Needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งอยู่บนสมมติฐานที่ว่ามนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ จะเกิดขึ้นมาอีกความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอย่างจะยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้ ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safely Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อบอุ่นใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรม ต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน

4. ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) มีความอยากเด่นในสังคมมีชื่อเสียงอยากให้คุณค่าคล้อยส่งสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระเสรีภาพ

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self – Actualition Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบความสำเร็จทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ยาก

เมอร์เรย์ Murray (1938 : 97 ; อ้างอิงมาจาก สุรางค์ โค้วตระกูล. 2541 : 156-157) ได้สร้างทฤษฎีความต้องการ โดยถือว่าความต้องการเป็นพื้นฐานที่จะทำให้เกิดแรงขับ หรือแรงจูงใจซึ่งเป็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายเมอร์เรย์ได้ แบ่งความต้องการทางจิตวิทยาออกเป็น 20 ชนิด ความต้องการของเมอร์เรย์ที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

1. ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement)
2. ความต้องการที่จะสัมพันธ์กับคนอื่น (Affiliation)
3. ความต้องการความก้าวร้าว (Aggression)
4. ความต้องการที่จะเป็นตนของตนเอง (Dominance Autonomy)
5. ความต้องการที่จะมีอิทธิพลหรือบังคับผู้อื่น (Dominance)
6. ความต้องการที่จะแสดงออกเป็นเป้าสายตาคน (Exhibition)
7. ความต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองรักษาผู้อื่น (Nurturance)

แรงจูงใจที่สำคัญในการเรียนการสอน คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการในการเรียน ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิตในอนาคต

เฮอ์เบิร์ก (Herzerg. 1959 : 113-115 ; อ้างอิงมาจาก ศุภสิริ โสมาเกตุ. 2544 : 52) ได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุของความพึงพอใจที่เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ซึ่งในทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ 1. ปัจจัยกระตุ้น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับงาน ซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับความยอมรับนับถือ เป็นต้น 2. ปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และหน้าที่ให้คุณค่าเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่นเงินเดือน โอกาส ความก้าวหน้า อนาคต

เฉลิมชัย เทียมกลิ่น (2545 : 45-46) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีแสวงหาความพึงพอใจ ว่าบุคคลพอใจจะกระทำสิ่งใด ๆ ที่ให้ความสุขและจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำสิ่งที่เขาจะได้รับความทุกข์ หรือ ความลำบาก โดยแบ่งความพอใจในกรณีนี้ได้ 3 ประเภท คือ

1. ความพอใจในทางจิตวิทยา (Psychological Hedonism) เป็นทฤษฎีของความพอใจว่า มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วต้องแสวงหาความสุขส่วนตัว หรือหลีกเลี่ยงจากความทุกข์ใด ๆ

2. ความพอใจเกี่ยวกับตนเอง (Egoistic Hedonism) เป็นทฤษฎีของความพอใจว่ามนุษย์จะพยายามแสวงหาความสุขส่วนตัว แต่ไม่จำเป็นว่าการแสวงหาความสุขจะต้องเป็นธรรมชาติของมนุษย์เสมอไป

3. ความพอใจเกี่ยวกับจริยธรรม (Ethical Hedonism) ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์แสวงหาความสุขเพื่อหาประโยชน์ของมวลมนุษยหรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ และเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์นี้ผู้หนึ่งด้วย

สรุป จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม วิธีการ สื่ออุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน จนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนในแต่ละครั้ง โดยให้ผู้เรียนได้รับผลตอบแทนจากการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยเฉพาะผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายในที่เป็นความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความรู้สึกถึงความสำเร็จของตน เพื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ ได้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ โดยครูอาจให้ผลตอบแทนภายนอก เช่น คำชมเชย หรือการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

บริบทโรงเรียนโรงเรียนบ้านไคร่นุ่น

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านไคร่นุ่น ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 บ้านไคร่นุ่น ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีพื้นที่ทั้งหมด 4 ไร่ มีอาคารเรียน 2 หลัง อาคารประกอบ 2 หลัง หมู่บ้านที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนมี 3 หมู่บ้าน คือ บ้านไคร่นุ่น หมู่ที่ 10, 14 และบ้านกุดร่อง หมู่ที่ 5 มีข้าราชการครู 6 คน ดังนี้

ตารางที่ 7 บัญชีรายชื่อข้าราชการครู / บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านไคร้รุ่น

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา
1	นายณตวรรษ อินทวงษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	กศ.ม.
2	นายทรวงศ์ กุญชะโร	ครูชำนาญการ	ค.บ.
3	นางพนมวัลย์ กุญชะโร	ครูชำนาญการ	ศษ.บ.
4	นางยุพาภรณ์ ไชยสงเมือง	ครูชำนาญการพิเศษ	กศ.บ
5	นางวาสนา อามาตย์	ครูชำนาญการพิเศษ	ค.บ.
6	นางรัตนา ไมตรีแพน	ครู	กศ.บ.

ตารางที่ 8 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนบ้านไคร้รุ่น

ชั้น	จำนวนห้อง	เพศ		รวม	หมายเหตุ
		ชาย	หญิง		
อนุบาล 1	1	3	5	8	จัดการเรียนการสอน
อนุบาล 2	1	3	8	11	แบบคละชั้น
รวม	2	6	13	19	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	5	6	11	จัดการเรียนการสอน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	2	4	6	แบบสอนประจำชั้น
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	4	6	10	และสอนโดยใช้สื่อ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	6	7	13	ทางไกลจากโรงเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	4	4	8	วังไกลกังวล
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	4	2	6	
รวม	6	25	29	54	
รวมทั้งหมด	8	31	42	73	

2. สภาพชุมชน

บ้านไคร้รุ่นและบ้านกุศร์อง อยู่ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม 9 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินลำน้ำชี มีความอุดมสมบูรณ์ ทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยทำนาเป็นอาชีพหลัก และ ทำสวน ค้าขาย เป็นอาชีพรอง คนในชุมชนที่มีที่ดินเป็นของตัวเองจึงไม่ค่อยว่างงาน แต่ก็มีอุปสรรคในการประกอบอาชีพ คือ

หมู่บ้านจะประสบภัยน้ำท่วมเกือบทุกปี ทำให้ทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย และผลผลิตทางการเกษตร ได้รับความเสียหาย ซึ่งส่งผลให้คนในชุมชนได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ

3. สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอน

เนื่องจากโรงเรียนบ้านไคร่นุ่นเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จึงประสบกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ขาดสื่อการเรียนการสอน และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาครูไม่ครบชั้นซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อทางไกลจากโรงเรียนวังไกลกังวล ร่วมกับการสอนของครูประจำชั้นซึ่งไม่ครบทุกชั้น ทำให้ในบางชั่วโมงเด็กบางชั้นต้องถูกปล่อยให้เรียนด้วยตนเองจากสื่อทางไกลของโรงเรียนวังไกลกังวล (โทรทัศน์) และด้วยเหตุที่บ้านไคร่นุ่นอยู่ใกล้ตัวจังหวัด การเดินทางสะดวกสบาย จึงทำให้ผู้ปกครองที่ฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้สูง นิยมส่งลูกไปเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ในตัวจังหวัด ดังนั้นนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนบ้านไคร่นุ่น ส่วนใหญ่จึงเป็นเด็กด้อยโอกาส ผู้ปกครองมีฐานะยากจนต้องหาเช้ากินค่ำ ไม่มีเวลากำกับดูแล และเอาใจใส่ต่อการเรียนของลูกเท่าที่ควร จึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินระดับชาติ O-net ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนข้างต่ำไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการอ่านจับใจความ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการอ่านจับใจความ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วารุณี พิมพ์วงศ์ทอง (2547 : 72) ได้ศึกษาการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยการใช้คำถามตามรูปแบบของบลูม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านศรีไกรลาส สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 304 คน เครื่องมือที่ใช้ แผนการสอนวิทยาศาสตร์ (ว 3.5) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไค-สแควร์ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสืบ

เสาะหาความรู้ โดยการ ใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันทา สุขโสม (2551 : 84-91) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านจับใจความ โดยใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนชุมชนบ้านโนนเจริญ อำเภอบ้านกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านจับใจความ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.07/80.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ตั้งไว้ดัชนีประสิทธิผล (E.I) ของการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านจับใจความ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.5990 นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การอ่านจับใจความ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคะแนนเฉลี่ยในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านจับใจความ โดยใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความและการคิดวิเคราะห์สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้ และควรนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระอื่น ๆ ต่อไป

วชิร น้อยเวช (2552 : 98) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ โดยใช้รูปแบบการสอนของบลูม (Bloom) กับการสอนปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนของบลูม (Bloom) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนของบลูม (Bloom) สูงกว่าการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามรูปแบบการสอนของบลูม (Bloom) สูงกว่าการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ติยาภรณ์ หัวจันทิก (2553 : 141) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลู พบว่า แผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้คำถาม ตามแนวคิดของบลูม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.97/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการอ่านจับใจความของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม เท่ากับ 0.70 และนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียน เรื่องการอ่านจับใจความ ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า แผนการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม มีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพผลเหมาะสมที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้อ่านจับใจความ ของหลักสูตรต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

คาร์เคียร์ (Carcia, 1997 : 3459-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน เขียน สะกดคำจากรูปแบบการสอนสะกดคำ 2 แบบ คือ การสอนสะกดคำแบบให้นักเรียนฝึกเองกับการ สอนสะกดคำตามหนังสือ โดยครู แต่ละกลุ่มจะสอนอ่าน โดยใช้โปรแกรมการสอนอ่านเหมือนกัน และสอนการเขียนทุกวันตามเวลาที่กำหนดให้ การทดสอบใช้สอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า การสอนสะกดคำ แบบให้นักเรียนฝึกเองมีผลดีกว่าการสอนสะกดคำตามตำรา ในด้านการอ่านคำศัพท์ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในเรื่องจำนวนคำศัพท์ที่ใช้ในระดับ ที่สูงกว่าระดับประถมหนึ่ง ความยาวของประโยคและจำนวนหน่วยคำ นอกจากนี้ นักเรียนสะกดคำ โดยนักเรียนคิดเอง มีการอ่านทบทวนการเขียนวิเคราะห์คำที่ใช้ ตลอดจนมีการช่วยเหลือหรือ ซักถามเพื่อนและมีการสะกดคำบ่อยครั้งมากกว่านักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งและนักเรียนที่เรียนสะกดคำ จากตำราใช้พจนานุกรมมาบ่อยครั้ง มากกว่านักเรียนอีกกลุ่ม

แบค และ โควินตัน (Blank & Covington, 1965 : 21 - 27) ได้ศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ ของการที่ผู้เรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่านด้วยตนเองกับการแก้ปัญหาที่ให้การ โดยการทำทดลอง กับนักเรียน เกรด 6 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักเรียนที่ได้รับการฝึกให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับบท อ่านด้วยตนเองเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่ให้ นักเรียนที่ได้ศึกษาจากเอกสารวิธีการตั้งคำถามเกี่ยวกับบท อ่านด้วยตนเองแต่ไม่ได้รับการฝึกฝนให้ตั้งคำถามด้วยตนเอง และนักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่ง ได้รับการ เรียนตามปกติจากผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่านด้วย

ตนเองเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้ศึกษาจากเอกสารวิธีการตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่านด้วยตนเองแต่ไม่ได้รับการฝึกฝนให้ตั้งคำถาม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามแบบปกติ

เคที (Kelty. 1999 : 187) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการใช้เครื่องมือเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จุดมุ่งหมายของโครงการวิจัยนี้ เป็นการพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถทั้ง 4 ด้านคือ การอ่านเนื้อหาหรืออธิบาย 20 % และพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ 15 % และใช้คำถามด้วยกลวิธี QAR 4 ชนิด 80 % และคะแนนจากการเขียนคำถามตามการประเมินแบบรูบริกอย่างน้อยที่สุด ระดับ 4 การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจ นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ทักษะกระบวนการตั้งคำถามแบบโคลซ การถามคำถามที่สัมพันธ์กับคำตอบ และการตั้งคำถามด้วยตัวเองการประเมินผลการศึกษาโดยการทดสอบก่อนและหลังเรียนที่ครอบคลุมการอ่านเพื่อความเข้าใจความสามารถในการอ่านประยุกต์หรืออธิบาย ความสามารถในการแยกแยะชนิดของคำถาม และการประเมินการเขียนคำถาม จากจุดมุ่งหมายของการศึกษา 4 ด้าน พบว่า 3 ใน 4 ด้าน เป็นการรวมกลวิธีทั้ง 4 ด้าน ทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จ

บรอกส์ (Brooks. 2000 : 2854-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์รูปแบบการอ่านและการเขียนของครู โดยมีความเชื่อว่าครูต้องมีความเชื่อมั่นและมีความสามารถเป็นนักอ่านและนักเขียน จึงจะสามารถเป็นนักอ่านและนักเขียนอย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยศึกษากับครูในระดับเกรด 4 จำนวน 21 คน จาก 5 มลรัฐ ที่ได้รับการยกย่องจากครูใหญ่และฝ่ายนิเทศการศึกษาว่าเป็นผู้สอนอ่านและเขียนที่มีประสิทธิภาพ การเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ครูเหล่านี้ส่วนมากมีความเชื่อมั่นในความสามารถเป็นนักการอ่านมีความชอบอ่านเพื่อสนับสนุนการส่วนครูที่เชื่อว่าตนเองเป็นนักเขียนเรื่องจริงไม่ใช่เขียนเพื่อความบันเทิงมีความรู้สึกว่าเขาสามารถเขียนได้ดีเมื่อได้รับการร้องขอให้เขียน การได้ฝึกปฏิบัติการอ่าน และการเขียนบทบาทสำคัญต่อการสอนอ่านและการเขียนมาก นอกจากนี้ครูยังเชื่อว่ายังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเข้าใจ และความต้องการเรียนของนักเรียนของท้องถิ่น รัฐ และเป้าหมายหลักสูตร ที่ครูใช้อิทธิพลต่อการสอนอ่านและเขียนทั้งเรื่องส่วนตัวและวิชาการมากกว่าการปฏิบัติการอ่านและเขียนของครู

บาว์ทชาร์ (Bouchard. 2002 : 541-A) ได้ศึกษาความรู้เรื่องคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากความผิดพลาดในการอ่านกับการสะกดคำแม้ว่าเขามีความพยายามอย่างมากระหว่างการอ่านและการสะกดคำแต่การปฏิบัติงานการอ่านและการสะกดคำของนักเรียนก็มักจะยังแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความถูกต้องและความผิดพลาดของคำ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษา

การสะกดคำตามความรู้เรื่องคำเชิงพัฒนาใน 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่า การปฏิบัติงานการอ่านของนักเรียนดีกว่าการปฏิบัติงานการสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญและพบว่ามีผลของรายงานอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรู้เรื่องคำของนักเรียน ความผิดพลาดด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนต่อไป พบว่า ความผิดพลาดเกี่ยวข้องกับลักษณะทางอักษรวิธีที่เหมือนกันในทุกงานในที่สุดจากการศึกษาการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำของทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครู พบว่า การให้คะแนนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนในผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำ แต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจในการสอน

แรนดอล (Randall. 2004 : 4301-A) ได้วิจัยเปรียบเทียบกันระหว่างการสอนแบบควบคุมกับการสอนแบบการฝึกฝน การวิจัยนี้เพื่อแยกแยะผลกระทบต่อการเรียนรู้การอ่านฝึกการอ่านในโรงเรียนในเมืองจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์สอนในห้องเรียนโดยตรงของเกรด 2 และเกรด 4 การเขียนบันทึกเพื่อทำความเข้าใจให้ดีกว่าการใช้กลยุทธ์และเทคนิคในการสอนอย่างไร จุดประสงค์ของการวิจัย เลือกโรงเรียน 2 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรเท่ากัน จากการทดลองแสดงให้เห็นว่าเทคนิคและกลยุทธ์ที่หลากหลายมีผลกระทบต่อคะแนนการอ่าน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือการจัดการเรียนการสอนอ่านควรใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย

ซาร์เบน (Shaaban. 2006 : 377-403) ได้ศึกษาความแตกต่างในการสอนแบบปกติกับแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw 2 ในความเข้าใจการอ่าน การอ่านคำศัพท์และการอ่านออกเสียงในรายวิชาภาษาอังกฤษกับนักเรียนเกรด 5 จำนวน 44 คน โดยกลุ่มควบคุมใช้แผนการเรียนรู้แบบปกติและกลุ่มทดลองใช้แผนการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw 2 ผลการวิจัยพบว่านักเรียน กลุ่มควบคุมและนักเรียนกลุ่มทดลอง มีผลการเรียนรู้แตกต่างกันในความเข้าใจการอ่าน การอ่านคำศัพท์และการอ่านออกเสียง ดังนี้ 1) กลุ่มควบคุมเรียนรู้ตามแผนปกติ กลุ่มทดลองเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิกซอว์ 2) การศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิกซอว์ สืบสวนทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข กล้าซักถามคำถามเรื่องที่น่าสนใจและความต้องการเรียนของนักเรียน การเรียนรู้โดยวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค Jigsaw สามารถเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการอ่านของนักเรียน และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศ สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา

การจัดกิจกรรมเรียนรู้การอ่านจับใจความ โดยการใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) นอกจากนี้การใช้เทคนิคการตั้งคำถาม มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น จะสามารถแก้ไขปัญหาทางการเรียนการสอนที่มีอยู่ให้ลดน้อยลง หรือหมดไปได้ และจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามจุดหมายของการศึกษาซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและ การจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ชื่นชมผลงานของตนและกลุ่ม นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนทำให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านและสรุปความสำคัญของการอ่าน ได้ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งวิจัยสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระภาษาไทยให้บรรลุความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิดการวิจัย

